

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

08/03/2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

29/06/2021

Öğr. Gör. Dr. Orhan CENGİZ

Çukurova Üniversitesi
Pozantı Meslek Yüksekokulu
Muhasebe ve Vergi Bölümü
ocengiz@cu.edu.tr

ÇİN'İN 21. YÜZYILDAKİ BÖLGESEL VE KÜRESEL VİZYONUNU YENİ İPEK YOLU PROJESİ ÜZERİNDEN OKUMAK

Öz

1978 yılından itibaren dışa açılma politikasıyla beraber hem ulusal hem de uluslararası ekonomik performansını artıran Çin, son dönemlerde küresel sistemin işleyişinde birtakım dönüşümlere öncülük etmeye yönelmektedir. 2013 yılında açıklanan Bir Kuşak Bir Yol Girişimi (One Belt One Road Initiative-OBOR) diğer adıyla “Yeni İpek Yolu Projesi”, 21. yüzyılda Çin liderliğinde bölgesel ve küresel açıdan ticari, ekonomik faydaların artırılmasından daha fazlasını ifade etmektedir. Bu proje ile Çin, ülke içerisindeki gelişmişlik farklılıklarını giderme, Asya ve Avrasya’da bölgesel gücünü derinleştirme amacını hedeflemektedir. Daha da önemlisi küreselleşmeye ‘Çin karakterli’ bir yapı kazandırmak istemektedir. 2008 Finans Krizi’nden sonra küresel düzende yaşanan değişikliklere entegre olmaktan ziyade onlara yön vermek isteyen Çin’in geniş kapsamlı Yeni İpek Yolu vizyonu, 21. yüzyılın en iddialı mega-projesi olarak bölgesel ve küresel açıdan dengeleri değiştirecek dinamikleri yaratmıştır. Bu çalışmada, Çin’in 21. yüzyıldaki bölgesel ve küresel stratejileri, Yeni İpek Yolu Projesi bağlamında ele alınmıştır. Çalışmanın ortaya koyduğu en temel sonuç, Yeni İpek Yolu Projesi’nin birçok zorluğa rağmen Çin’in hem bölgesel hem de küresel hedeflerinin gerçekleştirilmesinde pragmatik ve yapısal dönüşümlere yol açabilecek potansiyele sahip olduğudur.

Anahtar Kelimeler: Yeni İpek Yolu, OBOR, Küreselleşme, Küresel Düzen, Çin.

THE READING CHINA’S REGIONAL AND GLOBAL VISION IN THE 21st CENTURY THROUGH THE NEW SILK ROAD PROJECT

Abstract

China, which has increased both its national and international economic performance with its internationalization policy since 1978, has recently tended to lead some transformations in the functioning of the global system. The One Belt One Road Initiative (OBOR), also known as the “New Silk Road Project”, announced in 2013, means more than enhancing the regional and global commercial and economic benefits under China’s leadership in the 21st century. With this project, China aims to eliminate the country’s development differences and deepen its regional power in Asia and Eurasia. More importantly, it wants to bring a ‘Chinese character’ structure to globalization. *After the 2008 Financial Crisis, China’s comprehensive New Silk Road vision, which wants to steer rather than integrate the global order changes, has created dynamics that will change the balances regionally and globally as the most ambitious mega-project 21st century.* In this study, China’s regional and global strategies in the 21st century are discussed in the New Silk Road Project context. The most fundamental result revealed by the study is that the New Silk Road Project has the potential to lead to pragmatic and structural transformations in the realization of China’s regional and global goals, despite many difficulties.

Keywords: New Silk Road, OBOR, Globalization, Global Order, China.

Giriş

21. yüzyılın başından itibaren Çin, küresel çok taraflı ekonomik ve ticari girişimleri yoğun biçimde geliştirme arayışına girişmiştir. Örneğin, 2000’de Çin-Afrika İşbirliği Forumu; 2003 yılında Çin ve Portekizce konuşan ülkeler arasında Ekonomik ve Ticari İşbirliği Forumu; 2004 yılında Çin-Arap Devletleri İşbirliği Forumu; 2005 yılında Çin-Karayipler Ekonomik ve Ticari İşbirliği Forumu ve 2014 yılında Çin Forumu ve Latin Amerika ve Karayip Devletleri Topluluğu hayata geçirilmiştir. Kurumsal düzeyde gerçekleştirilen girişimler iddialı olmakla birlikte bölgesel işbirliğini derinleştirmeye odaklanmıştır. BRICS liderliğindeki Yeni Kalkınma Bankası ile birlikte Asya Altyapı Yatırım Bankası’nın (AIIB) kurulması, Çin’in sadece küresel finansal yönetişimde güçlenmesini değil, ayrıca Uluslararası Para Fonu (IMF) içerisindeki Batı’nın ve Asya Kalkınma Bankası’ndaki Japonya’nın hâkimiyetinin zayıflatılması girişimi olarak kabul edilmektedir (Schortgen, 2018: 25). Yeni dünya düzeninin değişen formlarının yaşandığı 21. yüzyıl, bölgesel entegrasyon modellerinin etkilerini ve küresel finans sisteminin yükselişini içeren çok taraflı dinamik yapıyı ortaya çıkarmıştır (Muhammad vd., 2020: 1450).

21. yüzyılda yeni bir gelişme aşamasına giren Çin; ortaklıklar, stratejik ilişkiler, bölgesel yapılanma ve küresel yönetim geliştirerek modern küresel ekonomik sistemde daha aktif hâle gelmeye çalışmaktadır (Silin vd., 2018: 294). Küresel sisteme sadece katılma açısından değil, söz sahibi olabilmek için de stratejiler geliştiren Çin’in bu alanda ortaya koyduğu yakın tarihli yeni vizyonu, Yeni İpek Yolu Projesi olarak nitelendirilen Bir Kuşak ve Bir Yol Girişimi (One Belt, One Road Initiative-OBOR)’dir. 21. yüzyılda Çin’in bölgesel bir ekonomik güçten küresel bir güce dönüşümü, küresel sistemde en dikkat çekici konu olmuştur. Ekonomik ve politik güç merkezinin Batı’dan Doğu’ya kayması, jeopolitik açıdan ve Batı’nın politik sisteminde yaşanan gelişmeler, Çin’in uluslararası sistemde daha büyük roller ve sorumluluk üstlenebileceği beklentisini artırmıştır. Bu beklenti, Çin’i alternatif küresel gelişme modeli inşa etmeye itmektedir. Çin, yükselişinin önümüzdeki dönemde stratejik öneminin farkında olarak, gerek bölgeselleşme gerekse de küreselleşme ilişkisindeki dengeleri bir arada yürütme eğilimindedir. Yakın zamanda ortaya konulan Bir Kuşak ve Bir Yol (OBOR) projesi, bölgeler arasındaki bağlantı projeleri aracılığıyla komşu ülkelerle siyasi ve ekonomik entegrasyonu güçlendirme ve bunun yanında küreselleşmeye yön verme stratejisi olarak öne çıkmaktadır (Khan vd., 2018: 3).

2013 yılında Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, OBOR’un iki bileşeninden “İpek Yolu Ekonomik Kuşağı”nı Kazakistan ziyareti sırasında ve “21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu”nu ise Endonezya Parlamentosu’ndaki konuşmasında açıklamıştır. Geniş bir coğrafyayı kapsayan OBOR’un Çin liderliğinde bölgesel entegrasyonun derinleştirilmesi ve küreselleşmeye yön verilmesi açısından stratejik önemi dikkate alındığında önceki yüzyıllardan daha farklı sonuçlar yaratma potansiyeline sahip olduğunu söylemek mümkündür. Çin’in dünyanın ikinci büyük ekonomisi¹ olmasıyla beraber, 2000’lerden sonra bölgesel gelişmeyi sağlayacak atılımları bir fırsat olarak gören anlayışı benimsemesi, hem bölgesel hem de küresel hedeflere yönelik atılımları hızlandırmıştır.

Bu çalışma, Çin öncülüğünde başlatılan ve 21. yüzyılın en büyük mega-projesi olan Yeni İpek Yolu’nun küresel ekonomik ve politik sisteminde yol açabileceği değişikliklerin analizine odaklanmaktadır. Özellikle ulusal literatürdeki çalışmalarda, ağırlıklı olarak projenin ticari ve ekonomik potansiyel etkilerinin öne çıkarıldığı görülmektedir. Oysa OBOR, ekonomik etkilerinin ötesinde çalışmada ayrıntılı olarak ortaya konulduğu gibi küresel sistemin işleyişinde önemli değişiklikler yaratmayı hedeflemektedir. Bu etkiler içerisinde bölgesel gücünü derinleştirmek isteyen Çin, aynı zamanda Batı tipi küreselleşme modeline alternatif arayışındadır. Dolayısıyla Çin’in gerek bölgesel gerekse de küresel açıdan benimsediği stratejilerin dinamiklerinin araştırılması önem kazanmaktadır.

Çalışmada izlenen aşamalar şu şekildedir: Giriş bölümünde konunun önemi ortaya konulmuştur. Birinci bölümde Yeni İpek Yolu projesinin ne olduğu, amacı ve kapsamı açıklanmıştır. İkinci bölümde OBOR kapsamında bölgeselleşme politikaları, üçüncü bölümde OBOR’un jeopolitik boyutu ve dördüncü bölümde OBOR’un küreselleşmeyi ve küresel sistemi etkileyebilme

¹ 2019 yılı itibarıyla ABD’nin 2010 yılı sabit fiyatlarıyla GSYİH değeri 18.3 trilyon dolar iken, Çin’in 11.5 trilyon dolardır (World Bank, 2021).

mekanizmaları ortaya konulmuştur. Sonuç bölümünde ise çalışmanın ulaştığı sonuçlar ve geleceğe dönük tahminler sunulmuştur.

1. Çin'in Büyük Küresel Stratejisi: Yeni İpek Yolu

20. yüzyılın küresel ekonomik gücünü oluşturan ABD, ABD ve Japonya gibi gelişmiş ülkeler, 21. yüzyılda bu misyonlarını göreceli olarak kaybetmişlerdir. Bilim, teknoloji, ekonomi gibi alanlarda yaşanan gelişmelerde bu sayılan gruplar öncü olmakla birlikte ekonomik yapılanma içerisinde Çin başta olmak üzere Asya ülkeleri gibi geniş nüfus potansiyeli olan ülkeler yükselen güçler olarak öne çıkmışlardır. 1978'den itibaren 'dışa açıklık' sloganıyla reform sürecini başlatan ve kırk yıl gibi bir sürede önemli atılım yapan Çin, 2000'lerden sonra küresel ekonomiyi yönlendiren en önemli aktör konumuna gelmiştir. 2013'te açıklanan Yeni İpek Yolu projesi, bölgesel ve küresel ekonomi-politik yapıyı değiştirmek için tasarlanmıştır.

Küresel ekonomik ve politik yönetişimin teorik ve pratik vizyonu açısından mevcut durumdan farklı yeni bir küreselleşme yaklaşımını teşvik etmek amacıyla tasarlanan OBOR, geniş kapsamlı reformları içeren yapı ortaya koymaktadır (Yılmaz ve Li, 2020: 396). Kuşak ve Yol Girişimi, sadece küreselleşmeye dair yeni bir perspektif sunmamakta, bunun yanında bölgesel kalkınmayı da içerisine alan ve Çin'in özellikle ülke içerisindeki gelişme farklılıklarına ilişkin sorunlarına odaklanan planlamayı yansıtmaktadır (Lei, 2018: 144).

1.1. Niçin Yeni İpek Yolu?

Yeni İpek Yolu'nun kuzeybatı ve güney Çin'deki başlangıç noktalarının coğrafi konumu, ilk olarak Çin'in sınır bölgelerinin geliştirilmesine yönelik motivasyonla hareket ettiğini göstermektedir. Ekonomik büyüme oranlarındaki görece düşüşü engellemek, mevcut aşırı endüstriyel aşırı kapasite, Çin'in komşu sınırlar dâhil olmak üzere başka piyasalara yönelme ihtiyacını artırmıştır. Bunun yanında Yeni İpek Yolu girişiminin aynı zamanda ekonomik ve politik işbirliği için Çin liderliğinde yeni bir çerçeve oluşturma hedefinde jeopolitik kaygıların gözetildiğini göstermektedir. Geniş ölçekli bir altyapı ağına dayalı olarak ve serbest ticaret alanlarının yaratıldığı bir kuşağa dönüşecek olan girişimin sadece ekonomik kalkınma amacıyla tasarlanmadığı görülmektedir. Yeni İpek Yolu, Deng Xiaoping'den bu yana en güçlü siyasi figür olarak kabul edilen Xi Jinping'in ortaya koyduğu merkezi politik kavram olarak kabul edilmelidir (Fasslabend, 2015: 296).

20. yüzyılın son yirmi yılında Çin, ulusal kalkınmasına konsantre olabilmek adına çatışmaları önlemek ve sınırlarında istikrarı sağlayacak stratejiler yürütürken, bu bakış açısını 21. yüzyılın ilk on yılında 'barışçıl kalkınma' perspektifiyle devam ettirmiştir. İki ayaklı Yeni İpek Yolu, her iki yüzyılda hedeflenen stratejilerin politik tasarımını ifade etmektedir. İpek Yolu Ekonomik Kuşak, Avrasya'da ekonomik hâkimiyeti ele geçirme hedefinin aracı iken, 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu, Hint Okyanusu'nda deniz üstünlüğünü kazanmak için tasarlanmıştır. Bu nedenle, Çin dünyanın lider gücü haline gelmenin mega hedefini çok belli etmese de ortaya koymuştur (Fasslabend, 2015: 296-297). 1970'lerin sonlarında ekonomik reformun erken dönemlerinde benimsenen kalkınma stratejisi Deng Xiaoping'in "*dikkatle izle, yerini tut, tehlikeyi sakince karşıla, bir şeyler yaparken kapasiteni gizle*" ilkesi çerçevesinde şekillenmiştir. Deng'in bu yaklaşımı, ülkenin küresel alanda kendini göstermesi ve başarıya ulaşması için doğru zamanı beklerken ulusal gelişime odaklanmayı vurgulamaktadır. Son yıllarda ise Çin'in kalkınma hedefleri, 'barışçıl yükseliş' (和平 崛起) ya da "barışçıl gelişme" (和平 崛起) sloganı etrafında şekillenmektedir. Şekil 1, geride bıraktığımız kırk yılda Çin ekonomik kalkınma stratejisinin iç-dış bağlantısını göstermektedir. Geçen süre zarfında Çin, pasif bir kural

takipçisi ve uluslararası kurumsal norm ve kuralları benimseyen olarak ‘Tao Guang Yang Hui’² politikasından yavaş yavaş vazgeçerek ‘You Suo Zuo Wei’ politikasına geçmiştir (Xing, 2019: 33).

Şekil 1. Çin'in Kalkınma Stratejisinde İç-Dış Bağlantı (1980'ler ve 2010'lar)

Kaynak: Xing, 2019: 33.

‘You Suo Zuo Wei’³ stratejisi ile Çin, küresel ekonomik büyümeye ciddi katkıda bulunarak küresel yönetişimde proaktif bir kural şekillendirici haline gelmiştir. OBOR girişimi, Çin’in ‘dışarı çıkma’ ve ‘küreselleşme’ stratejilerinin bir uzantısıdır. Ekonomik kaygılardan ziyade Çin’in uluslararası liderliğini şekillendirmek ve Çin’in altyapı geliştirme, finansal güç ve üretim kapasitesindeki karşılaştırmalı avantajlarından yararlanarak sanayiye ve sermayeyi genişletmek için iç-dış bağlantıyı sağlayacak dış politika aracı olarak görülmelidir (Xing, 2019: 33).

Rolland (2017: 131)’a göre Yeni İpek Yolu, ekonomik ve stratejik olmak üzere birbiriyle ilişkili iki olaydan doğmuştur. İlki, Xi Jinping’in Mart 2008’de Başkan Yardımcısı olduktan kısa bir süre sonra küresel mali krizin yol açtığı olumsuz etkinin belirgin bir biçimde hissedilmeye başlamasıdır. İkincisi, 2010 sonbaharında Obama yönetiminin Asya-Pasifik’e ‘Yönelme’ niyetini açıklamasıdır. Her iki durum, Çin’in ekonomik kalkınma beklentilerini ve dış stratejik atmosferi yeniden gözden geçirmelerine neden olmuştur. Bu bağlamda ele alındığında OBOR, bahsedilen alanlarda Çin’i karşılık verme girişimi olarak değerlendirilebilir.

Çin’in mevcut haliyle ilgi odağını oluşturan Orta Asya ve Güneydoğu Asya’da, OBOR girişimiyle ekonomik ve politik çıkarları elde etmeyi hedeflediği bariz bir şekilde ortadadır. Bununla birlikte yelpazeyi genişlettiğimizde bu girişim, Çin’in çağdaş jeopolitik stratejisinin bir ifadesi olarak yorumlanmaktadır. Dolayısıyla sadece ABD’nin ‘Asya’ya Yöneliş’ stratejisine karşılık olarak değil aynı zamanda ABD’nin hâkim çıkarlarıyla karakterize edilen uluslararası kurumsal mimariye yeni bir alternatif olabilecek stratejiye işaret etmektedir. OBOR’un başarılı bir şekilde uygulanması, Çin’in jeopolitik çıkarlarını ve etki alanını artırmakla kalmayacak, aynı zamanda kendi çevresi, yani Güneydoğu Asya ve Orta Asya’daki etkileşimlerin önemli bir bölümünü de yeniden şekillendirebilecektir. Bu bakış açısı, Çin’i bir kural takipçisinden kural yapıcıya, statüko gücünden revizyonist bir güce geçmeye hazır olduğunu da göstermektedir (Ploberger, 2017: 289-290). Yabancı yatırımı odak noktasına alarak batıya yönelik üstünlüğünü de kabul ettirmek isteyen Çin, Asya’daki Çinli firmaların bu projenin parçası olmak için ciddi çaba sarf etmektedir. Çin’in, Çin dışındaki mühendislik projelerinin % 44’ü Yeni İpek Yolu’nu kapsayan ülkelerdeydi. 2016 yılında bu projelerin payı % 52’nin üzerine çıkmıştır. Projeye tahsis edilen 4 trilyon dolarla, Çin yumuşak bir güç haline gelmiştir (Ehteshami, 2017). Şu anki gelişme aşamasında Çin, öncelikli olarak büyüme

² Ülkenin yeterince güçlenip, kendi kararlarını verebilecek seviyeye gelinceye kadar potansiyel gücünü saklaması ve beklemesi gerektiğini ifade eden Çin atasözüdür (Xing ve Duarte, 2019).

³ “Bir fark yarat” anlamında pasif olmak yerine aktif olarak süreçte yer almayı ifade etmektedir (Xing ve Duarte, 2019).

hızının sürdürülmesi ve istikrarlı bir orta sınıf yaratılması üzerinde durmaktadır. Ekonomik gelişme askeri yetenekleri ve kapasiteyi de genişletme fırsatları sunarak, Çin'in bölgedeki güvenliğini derinleştirmesine yardımcı olmaktadır. Giderek Güney Çin denizindeki gücünü artırmaya çalışması, ABD'ye karşı askeri gücünü asimetrik bir şekilde inşa etmeye yöneldiğine işaret etmektedir. Mevcut piyasaları doygun hâle gelen Çin, ülkenin büyüme kapasitesini sürdürebilmek için yeni fırsatlar aramaktadır. OBOR girişimiyle bu fırsatı, geniş bir alana yayarak bizzat kendisi yaratmak istemektedir. Buna ek olarak OBOR, Pasifik'te ABD'nin Çin'in dışarıda tutulduğu bir ekonomik blok yaratma projesi olan Trans-Pasifik Ortaklığı (TPP) anlaşmasına karşı çıkıştır (Durani, 2016). Çin, ABD'nin kendisine yönelik kalkınma politikası üzerindeki etkisini yeniden iddialı pozisyona getirmek amacıyla OBOR içerisindeki müttefikleriyle ittifakını güçlendirerek OBOR'a karşı çıkacağına farkındadır. Örneğin ABD'nin İran ile nükleer anlaşma yapması Çin'in bölgedeki etkisini dengelemek için yapılan önemli stratejik bir hamledir (Tsui vd., 2017: 37-38).

1.2. Yeni İpek Yolu Projesinin Kapsamı

'İpek Yolu', ilk dönemlerde modern Batı dünyasının yükselişinden önce var olan kara ticaret yolunu tanımlamak için kullanılan bir kavramdır. Daha sonra Çin'den başlayarak, Orta Asya, Batı Asya ile Avrupa'ya kadar genişleyen alanı ifade etmek için kullanılmaya başlanmıştır. Yavaş yavaş, limanlar, ticaret yerleri, mallar, fikirler, kültürler, bölgeler ve etnik kökenlerden oluşan karmaşık ağları tanımlar hâle gelmiştir. Sadece bir rotaya atıfta bulunmak yerine, Orta Doğu'daki orijinal 'Oasis Rotası', 'Deniz Rotası', 'Bozkır Rotası' ve 'Güneybatı Rotası'nı da içeren Avrupa ve Asya arasındaki çeşitli ticaret rotalarını tanımlamak için kullandıkları genel bir terim haline gelmiştir. Doğu ve Batı arasındaki güç değişiminin doğrudan aynası olan antik 'İpek Yolu' her zaman ilgi merkezi olmuştur. Batı, ön plana çıkmadan önce Asya ile Avrupa arasındaki politik, ekonomik, dini, kültürel ve etnik çekişmelerin sembolü olarak görülmüştür. Avrasya kıtasında 'İpek Yolu'nu gençleştirmek adına uzun süredir kayıp olan jeo-ekonomik bağı yeniden inşa etmek için Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana, Birleşmiş Milletler, ABD, Rusya, Türkiye, Kazakistan, İran, Güney Kore ve Japonya 'Yeni İpek Yolu' güzergâhına dikkat çekmektedir (Lei, 2018: 2-3).

Tarihi İpek Yolu'nun modern versiyonunu hayata geçirilmesi için Çin aktif bir tavır sergilemiştir. Çin devlet başkanı Xi Jinping, 2013 yılında Kazakistan ziyareti sırasında yaptığı konuşmada "İpek Yolu Ekonomik Kuşak" vizyonunu ilan etmiştir. "*Daha yakın ekonomik bağlar kurmak, işbirliğini derinleştirmek ve Avrupa-Asya bölgesinde kalkınmayı genişletmek*" gibi alanları kapsayacak şekilde hedeflendiği belirtilse de bundan daha fazlasını içerdiği şüphesizdir. 2015'in başlarında "İpek Yolu Ekonomik Kuşağı" kanalıyla Orta Asya ve Avrupa'ya, "21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu" aracılığıyla Güneydoğu ve Güney Asya'ya yöneleceğini ortaya koyan Çin'in stratejisinin içeriği yavaş yavaş belirmeye başlamıştır. Her ikisi proje bir arada "Bir Kuşak, Bir Yol" (OBOR) olarak adlandırılmıştır. OBOR ticaret yollarını, siyasi işbirliğini ve kültürel değiş-tokuş ağını geliştirerek Orta Asya ve Asya Pasifik bölgesindeki ekonomik ve siyasi düzeni yeniden şekillendirme fırsatı olarak tasvir edilmiştir. Çin, bunu yaparak bazen gerilen Batı ve anlaşmanın merkezinde yer alan iç bölgelerin Orta ve Güney Asya ile olan ilişkisini geliştirmeyi hızlandırmayı ve istikrarı teşvik etmeyi hedeflemektedir (Zimmerman, 2015: 6).

Şekil 2. Yeni İpek Yolu Projesinin Güzergâhı

Kaynak: Fallon, 2015.

Xi'nin vizyonu, Çin'in az gelişmiş sınır bölgelerini komşu ülkelerle birleştirmeyi hedefleyen iddialı bir altyapı oluşturma programı olarak kabul edilebilir. Bunun yanında Yeni İpek Yolu, modern tarihin en büyük kalkınma planlarından birisidir. İpek Yolu Ekonomik Kuşak, karayoluyla Çin'in az gelişmiş bölgelerini Orta Asya üzerinden Avrupa'ya bağlama güzergâhı iken, planın ikinci ayağını oluşturan 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu, hızla büyüyen Güneydoğu Asya bölgesini limanlar ve demiryolları aracılığıyla Çin'in güney eyaletlerine bağlama aracıdır. Şekil 2'de belirtildiği gibi karayolu, deniz yolu ve demiryolu ağlarıyla Çin'in iç kesimlerinden başlayarak dünyanın farklı kıtalarını birbirine bağlayacak çok geniş alanı kapsayan bir projedir. Dolayısıyla etkisinin sadece ticari diğer ifadeyle ekonomik olacağını düşünmek yüzeysel kalabilecek bir değerlendirmedir (Cai, 2017).

Tablo 1. OBOR Güzergâhındaki Ülkeler

Bölgeler	Ülkeler
Kuzeydoğu Asya	Çin, Moğolistan
Güneydoğu Asya	Brunei, Kamboçya, Endonezya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Singapur, Tayland, Vietnam
Güney Asya	Bangladeş, Hindistan, Nepal, Pakistan, Butan, Maldivler, Sri Lanka
Orta Asya	Afganistan, Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan
Orta Doğu	Bahreyn, Mısır, İran, Irak, İsrail, Ürdün, Kuveyt, Lübnan, Umman, Filistin, Katar, Suudi Arabistan, Suriye, Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen
Orta ve Doğu Avrupa	Makedonya, Belarus, Bosna Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Çekya, Estonya, Yunanistan, Macaristan, Letonya, Litvanya, Makedonya, Moldova, Karadağ, Polonya, Romanya, Rusya, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Türkiye, Ukrayna

Kaynak: Cai, 2018.

Ölçeği çok geniş olan “Yeni İpek Yolu” projesinin tüm ağı dünya nüfusunun % 63’üne denk gelen 4,4 milyar insanı, 64 ülkeyi, Çin’in GSYİH’sinin iki katına veya dünya GSYİH’sinin % 29’una eşit olan 21 trilyon dolarlık üretim hacmini kapsamaktadır. Dünyanın yarısının tek bir politika çerçevesi altına buluşturacak yapılanma Çin’in ekonomik diplomasisini ifade etmektedir. Bu diplomasinin gerçekleşebilmesi için bazı tahminlere göre on yıl içerisinde 20 dolarlık yatırım gerekmektedir (Zhang, 2016: 123).

2. OBOR ve Bölgesel Stratejiler

OBOR’un bölgesel kalkınma yönü, Çin’in en önemli ekonomik politika hedeflerinden birisini oluşturmaktadır. 2014 yılında OBOR, Merkezi Ekonomik Çalışma Konferansı’nda resmi olarak Çin’in ulusal ekonomik kalkınma stratejisine dâhil edilmiştir. OBOR bünyesinde belirlenen bölgesel kalkınma planları ağırlıklı olarak Çin’deki kronik eşitsiz kalkınma sorununa odaklanmıştır. Özellikle Çin’in iç batı bölgeleri ile doğu kıyı bölgeleri arasındaki eşitsizlik büyük bir sorun oluşturmaktadır. Örneğin, mega kıyı metropolü Şanghay, eski İpek Yolu’nun bir parçası olan iç bölgedeki Gansu eyaletinden beş kat daha fazla refah seviyesine sahiptir (Cai, 2017).

Çin’in bölgesel kalkınması uzun süredir dengesiz bir seyir izlemektedir. Ekonomik gelişim Doğu’da hızlı, Batı’da yavaş; kıyı boyunca güçlü ve iç bölgelerde zayıftır. OBOR, bölgesel kalkınmayı ülkenin açılımıyla bütünleştiren kapsamlı bir strateji olarak, Çin hükümetinin yeni dönemdeki soruna ilişkin genel planlamasını yansıtmaktadır. 1978’de reform ve dışa açılımla ihracata yönelik ekonomik yapı Doğu kıyı bölgelerini avantajlı hâle getirmiştir. Beşeri sermayesi yüksek işgücü, maddi kaynaklar ve finansal kaynaklar hızla orta ve batı bölgelerinden doğu kıyı bölgelerine taşınmıştır. Bu süreçte Çin; endüstriyel avantaj, bölgesel strateji ve dışa açılma arasında önemli bir koordinasyon sağlamıştır. Buna rağmen sırasıyla sınır bölgelerini dışa açma ve batı bölgelerinin geniş ölçekli kalkınması politikalarını uygulasa da, Çin’in bölgeleri arasında dengesizlik devam etmiştir. Çin’in kıyı bölgeleri toplam ticaret hacminin % 80’inden fazlasını oluştururken, son yirmi yıllık süreçte sınır bölgelerindeki dış ticaretin yıllık ortalama büyüme, hızı kıyı bölgelerinin % 50’sini oluşturmaktadır. Bu açıdan OBOR, bölgesel dengesizliklerin giderilmesi açısından Çin’in yeni dönemdeki uzun vadeli stratejik planlamasında önemli bir yer tutmaktadır (Lei, 2018: 144-145).

OBOR bünyesindeki Kuşak kısmının merkezi konumundaki Sincan ve Yol kısmının merkezindeki Fujian ile beraber Qinghai, Gansu, Ningxia ve Shaanxi gibi yerler; Çin’i Orta Asya’ya, Sichuan, Chongqing ve Yunnan gibi bölgelerin de Fujian, Jiangsu, Zhejiang, Guangdong ve Hainan üzerinden Orta, Güney ve Güneydoğu Asya, Orta Doğu, Doğu ve Kuzey Afrika’ya bağlayarak bölgesel gelişmeye katkı sunması beklenmektedir (Hosain ve Hossain, 2019: 126). OBOR girişimleri, Çin’in Xinjiang ve Yunnan gibi geniş iç batı bölgelerinin diğer bölgelerle entegrasyonunu güçlendirerek, küresel ticarete katılmalarını teşvik etmeyi hedeflemektedir. Örneğin, Yunnan Eyaleti, üç ASEAN (Güneydoğu Asya Uluslar Birliği) ülkesi Myanmar, Laos ve Vietnam ile sınır komşusu, bunun yanında Güney Asya’da Hindistan ve Bangladeş’e, Güneydoğu Asya’da Tayland ve Kamboçya’ya yakın olması nedeniyle OBOR ile beraber karayolu, demiryolu, havayolu ve limanlar aracılığıyla gelişebilecektir (Yu, 2017: 358). Ekim 2015’te yapılan Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin 5. Genel Kurulunda, On üçüncü 5 yıllık kalkınma planında OBOR ile beraber kara ve kıyı bölgeleri arasındaki dengesizliklerin giderilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Aoyama, 2016: 9).

18 Ekim 2017’de Çin Komünist Partisi 19. Ulusal Kongresi’nde Xi Jinping, bölgesel dengesizliklerin giderileceğini önemle ortaya koymuştur (Jinping, 2017):

“Eski devrimci üs bölgelerinin, büyük etnik azınlık nüfusa sahip bölgelerin, sınır bölgelerinin ve yoksul bölgelerin gelişimini hızlandırmak için daha fazla enerji harcayacağız. Batı bölgesinin geniş ölçekli kalkınmasında yeni bir aşamaya ulaşmak; Kuzeydoğu ve ülkenin diğer bölgelerindeki eski sanayi üslerinin yeniden canlandırılmasını hızlandırmak amacıyla reformları derinleştirmek; yerel güçlerden yararlanarak merkezi bölgenin yükselmesine yardımcı olmak ve inovasyon yoluyla optimal kalkınmanın sürdürülmesinde öncülük etmek adına, doğu bölgesini desteklemek

için tedbirleri güçlendireceğiz. Bu amaçla, farklı bölgelerin koordineli gelişimini sağlamak için yeni ve etkili mekanizmalar oluşturmalıyız.

Farklı büyüklükteki ve küçük kasabalardaki şehirlerin koordineli gelişimini mümkün kılarak, şehir kümelerine dayalı şehir ve kasaba ağları oluşturacağız ve kırsal alanlardan kentsel alanlara taşınan insanlara kalıcı kentsel yerleşim sağlama çalışmalarını hızlandıracağız.

Pekin'i başkent olma rolüne bağlı olmayan işlevlerden kurtaracağız ve bu çabayı Pekin-Tianjin-Hebei bölgesinin koordineli gelişimini yönlendirmek için kullanacağız, ileriye dönük planlar geliştireceğiz ve Xiongan Yeni Alanını inşa etmek için yüksek standartları benimseyeceğiz. İyi koordine edilmiş çevresel korumayı teşvik ederek ve aşırı kalkınmadan kaçınarak Yangtze Ekonomik Kuşağı'nın gelişimini kolaylaştıracağız."

OBOR, Çin'in ülke içerisindeki gelişmişlik farklarının azaltılması yanında yakın komşuları ve bölgeleri arasındaki bağlantıların iyileştirilmesi yoluyla bölgesel ekonomik entegrasyonu teşvik etmeyi de hedeflemektedir. OBOR kapsamında bölgesel ekonomik entegrasyonu kolaylaştırmak ve bölgeler arası ilişkilerin iyileştirilmesi için Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ), ASEAN+Çin (10+1), Çin-ASEAN Fuarı, Asya-Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) ve Büyük Mekong Alt Bölgesi Ekonomik İşbirliği (GMS) gibi bölgesel işbirliği mekanizmalarını güncellemiştir (Lingliang, 2016: 527).

Farklı bağlantıları, entegrasyonu bir araya getiren OBOR, Afro-Avrasya kıtasında entegrasyonun sağlanabilmesi için geliştirilen kapsayıcı vizyonu, beş tematik politika hedefine dayanmaktadır (Rana ve Ji, 2020: 7-8):

- OBOR kapsamındaki ülkelerle bölgesel entegrasyonun güçlendirilmesi amacıyla, ulusal kalkınma stratejilerinin geliştirilmesi ve ortak politika inşa edilmesini teşvik eden koordinasyonun sağlanması,
- Altyapı bağlantıları, OBOR kapsamındaki öncelikli işbirliğini oluşturmaktadır. Bu çerçevede Kuşak ve Yol güzergâhında yer alan tüm alt bölgeleri, ana bölgeleri, ekonomik ve sanayi merkezlerini birbirine bağlayarak bu bölgelerin gelişmesini sağlayacak birbirine entegre altyapı ağının geliştirilmesi,
- Serbest ticaret bölgeleri, karşılıklı yatırımlar, ticari işbirliği kapasitesi, uluslararası ticaretin yeni türlerinin geliştirilmesi, sanayi ve tedarik zinciri işbirliğini oluşturmak gibi amaçların gerçekleştirilmesi için ticari engellerin kaldırılması,
- Çok taraflı, ulusal ve geleneksel olmayan altyapı yatırımlarının finansmanını kolaylaştırmasına yönelik olarak finansal entegrasyonun sağlanması,
- OBOR'dan elde edilen faydaların ülkeler arasında adil dağılımını sağlamak için ihtiyaç duyulan sosyal, kamusal ve entelektüel çerçevenin oluşturulması.

2000'li yıllar, bölgenin en büyük yatırımcısı ve kulüp malları tedarikçisi olarak Çin ekonomisinin yükselişe geçtiği dönemdir. Bölgesel düzeyde etkisini ekonomik olarak güçlendiren Çin, bu alanda farklı hamleler geliştirmiştir. Çin ile Orta Asya arasındaki ticaret hacmi 2000 yılında 1 milyar doların altındayken, 2010 yılında 30 milyar dolara ve 2013'te 50 milyar dolara yükselmiştir. Buna ilave olarak Çin, önemli enerji boru hatları projelerini gerçekleştirerek kritik enerji yatırımcısı olarak da bölgesel etkisini artırmıştır. Küresel finans krizi sırasında enerji anlaşmaları için Türkmenistan'a 8 milyar dolar, Kazakistan'a 13 milyar dolar kredi sağlayarak bölgesel kalkınmayı destekleyen finansör konumuna gelmesi, bölgedeki gücünü pekiştirmiştir (Cooley, 2016: 4).

Ulusal ekonomideki dengesizliklerin giderilmesi için yapısal reformları hızlandırabilmek adına OBOR, daha da önem kazanmaktadır. Yatırım ve ihracata dayalı kalkınma modelinden tüketim tarafından yönlendirilen ekonomik modele geçişte durgun talep ve büyüme ortamında, Çin ekonomisi bazı zorluklarla karşı karşıya kalmaktadır. Belirli sanayilerde özellikle devlet mülkiyetli şirketlerde, aşırı kapasite ve verimsizlik, dengesiz bölgesel gelişme, yavaşlayan büyüme karşısında OBOR ile bunların üstesinden gelebilmek için şu hedefler belirlenmiştir (Pencea, 2017: 147):

- Altyapı alanındaki bilgi birikimini ve uzmanlığını kullanarak istihdam yaratılmasını sağlamak ve endüstriyel ürünlere yönelik dış talebi artırmak,
- Aşırı kapasitenin olduğu yenilenebilir enerji sektörünü canlandırmak,
- Dengeli bölgesel gelişmeyi sağlamak,
- Gelişmiş bölgelerdeki yüksek ücretlere karşı rekabet edemeyen düşük kaliteli emek-yoğun sanayileri yeniden konumlandırmak,
- Sektörleri bölgesel değer zincirlerinde daha iyi konumlandırmak,
- Yenilik odaklı kalkınmayı teşvik etmek ve orta gelir tuzağından çıkmak.

Belirli açıdan ekonomik faktörlerin serbest dolaşımı yoluyla bölgesel ekonomik entegrasyonun derinleştirilmesi OBOR'un birincil amaçlarından birisini oluşturmakla birlikte klasik serbest ticaret bölgelerinden daha fazlasına işaret etmektedir. OBOR, ortak gelişme ve refah, barış ve dostluğa giden yolu destekleyecek biçimde 'kazan-kazan işbirliği için bir yol' olarak görülmektedir. Sadece ekonomik bağlamla sınırlı olmayan birçok alandaki pratik işbirliğini teşvik etmeyi amaçlayan projeye 'ortak çıkar topluluğu', 'paydaş kader topluluğu' ve 'paydaş sorumluluk topluluğu' oluşturulmaya çalışılmaktadır (Lingliang, 2016: 523).

Çin, bölgesel entegrasyon ve işbirliği yoluyla ekonomiden siyasete kadar birçok alanda çıkarlarını savunmaktadır. Ekonomik açıdan kendisine yeni piyasalar tesis etmek ve enerji bağımlılığını azaltmayı hedeflerken aynı zamanda, Batılı ülkeler başta olmak üzere başka yerlere olan bağımlılığını da azaltma arzusu söz konusudur. Aynı zamanda siyasi olarak inşa edilecek ikili ve çok taraflı anlaşmalarla bölgedeki güvenliğini sağlamlaştırmak istemektedir (Katıtaş, 2019: 131). İkili ve çok taraflı anlaşmalar, Çinli firmaların bu ülkelerde imajının artmasını sağlaması açısından da önemlidir. Projeye dâhil olan ülkelerin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne üye olmaları, karşılıklı ticari ilişkilerin inşasını kolaylaştırmaktadır. Rusya, Orta Asya ve Çin arasında süregelen sınır problemlerin çözümü, sınır güvenliğinin sağlanması amacıyla oluşturulan Şangay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ile beraber Asya Altyapı Yatırım Bankası (AIIB), İpek Yolu Fonu (SRF) ve Yeni Kalkınma Bankası (NDB) gibi OBOR'un finansmanında kritik rol üstlenen ekonomik kuruluşların bölgesel ve küresel önemi de artmıştır (Omonkulov, 2020: 201).

Bölgesel düzeyde bütünleştirici ekonomik gelişmenin kazan-kazan motivasyonu ile gerçekleştirilmesini öngören OBOR projesiyle Kuşak ve Yol ülkeleri arasında ticari açıdan kayda değer sonuçlar ortaya çıkmıştır. 2013-2019 döneminde toplam mal ticaret hacmi 7,8 trilyon doların üzerine çıkmıştır. 2019 yılında Çin'in toplam ticaret hacmi % 7,4 artarken, Kuşak ve Yol ülkeleri ile olan ticaret hacmi ise % 10,8 artmıştır. Çin ile ASEAN ülkeleri arasındaki ikili ticaret ise % 14,1 artmıştır. Bu artış oranı, Çin'in en önemli ticaret partnerleri ABD ve AB ile olan ticaret artışından fazla olmuştur (Yu vd., 2020: 2). Çin ile ASEAN arasındaki yakın ekonomik bağların ve kapsamlı işbirliğinin, Doğu Asya'da ekonomik işbirliği ve entegrasyon alanında öncü bir rol oynaması beklenmektedir. OBOR ve AIIB ile birlikte ASEAN Ekonomik Topluluğu (AEC)'nin geliştirilmesi sadece karşılıklı faydaları artırmak değil, aynı zamanda 2025'te Çin-ASEAN topluluğunun kurulmasını da hedeflemektedir. OBOR, AEC kanalıyla yeni bir bölgesel entegrasyonun yaratılması açısından altyapı yatırımları, finans, eğitim, tarım, sağlık hizmetleri, lojistik, enerji, teknolojik işbirliği ve ticaret konularında bilgi paylaşımı için daha yakın ve daha verimli işbirliğini beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla ASEAN'ın bölgesel entegrasyonunu daha iyi altyapı ve bağlantıların belirleyeceği düşünüldüğünde, Çin'in ekonomik kaynaklarının OBOR aracılığıyla Güneydoğu Asya'ya yayma çabası daha fazla altyapı yatırımı yapılmasını sağlayacaktır (Soong, 2018: 295).

Tablo 2. Çin'in Temel Partner Bölgelerle Ticareti ve Toplam Ticaretindeki Payları (2008-2017)

Yıllar	Çin ASEAN Toplam ticaret (Milyon \$)	Çin'in Dış ticaretinde ASEAN'nın payı	Çin-Japonya-Kore toplam üçlü ticaret hacmi (Milyon \$)	Çin'in Dış ticaretinde Çin-Japonya-Kore üçlü ticaret hacminin payı	Çin-NAFTA toplam ticaret (Milyon \$)	Çin'in Dış ticaretinde NAFTA'nın payı	Çin-AB 28 Toplam Ticaret	Çin'in Dış ticaretinde AB 28'in payı
2008	231.155	9.03	453.064	17.69	386.624	15.10	379.264	14.81
2009	212.711	9.64	385.113	17.40	344.924	15.64	324.160	14.69
2010	292.581	9.84	503.400	16.94	447.320	15.05	427.490	14.38
2011	362.326	9.95	596.297	16.10	624.177	14.40	504.410	13.85
2012	399.651	10.33	583.472	15.09	568.730	14.71	479.044	12.39
2013	442.707	10.64	586.187	14.09	608.557	14.63	482.538	11.60
2014	479.784	11.14	602.825	14.00	645.860	15.00	528.174	12.27
2015	465.296	11.99	554.330	14.28	647.502	16.68	482.029	12.42
2016	460.376	12.36	530.144	14.23	614.325	16.44	471.512	12.65
2017	518.121	12.6	583.905	14.20	688.561	16.74	534.964	13.01

Kaynak: Yılmaz ve Li, 2020.

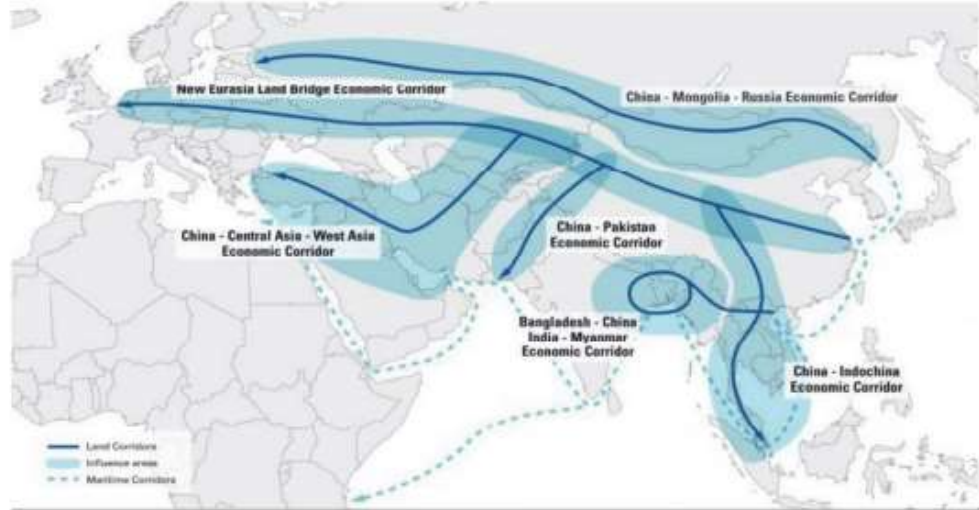
Çin yaptığı çeşitli bölgesel anlaşmaların ticaret hacmine etkisi Tablo 2'de gösterilmektedir. Özellikle Çin-ASEAN ticareti katlanarak artmıştır. 2017'de ASEAN ülkelerinin Çin'in dış ticaretindeki payı % 12,6 olmuştur. Japonya ve Kore ile olan ticaret hacmi ise 2008'de % 17,69 iken 2017'de % 14,20'ye düşmüştür. Oransal açıdan Çin'in dış ticaretinde bu ülkelerin payı azalmış olsa da mutlak olarak bakıldığında 2008'den 2017'ye kadar olan yaklaşık on yıllık dönemde ticaret hacmi artış göstermiştir. Çin'in bölge dışındaki ticareti ele alındığında AB'nin payının azaldığı, NAFTA ülkeleriyle ticaret hacmi ise gerek görece de mutlak olarak arttığı görülmektedir. Dolayısıyla OBOR öncülüğünde küreselleşme vurgusunun ağırlık kazandığı dikkate alındığında, bölgesel olarak da Çin'in önemli hedeflerinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Kuşak ve yol güzergâhında Güneydoğu Asya'nın kara ve deniz bağlantıları düşünüldüğünde, Çin ile ASEAN arasındaki ticaretin 2013 sonrası artması OBOR ile açıklanabilir (Yılmaz ve Li, 2020: 407).

3. OBOR'un Jeopolitik Boyutu

Çin tarafından OBOR, katılımcı ülkeler için 'kazan-kazan' stratejisi içerisinde barışçıl bir kalkınma politikası olarak tanımlanmaktadır. Çin'in, yurtiçindeki aşırı üretimini ve sermayesini az gelişmiş ülkelerdeki altyapı yatırımları aracılığıyla gerçekleştirme hedefi bunun ön önemli örneklerinden birisidir. Bununla birlikte jeopolitik kaygılar, OBOR'un temelini oluşturmaktadır. Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı (TTIP) anlaşması ve TPP'nin dışarısında kalması yanında, ABD dolarının ve Bretton Woods hâkimiyetindeki finansal sisteme bir nevi karşı çıkışı da ifade eden OBOR, ABD liderliğindeki jeopolitik hamlelerinin etkisinin azaltılması açısından Çin için çok şey ifade etmektedir. Uzun vadeli bir proje olarak düşünüldüğünde OBOR, modernitenin başlangıcından bu yana önemini kaybetmeyen deniz gücüne dayalı jeopolitik üstünlüğü kaybetmemeye ve küresel jeopolitiğin Çin lehine değiştirilmesine dayanmaktadır (Jiwoon, 2019: 365).

TTIP gibi projelerle ABD'nin 'Asya'ya yönelik' girişimleri, Çin ile ekonomik rekabetle birlikte denizlerdeki hâkimiyet mücadelesini de şiddetlendirmiştir. Bu açıdan ele alındığında OBOR, iki nedenden dolayı jeopolitik stratejiler açısından oldukça önemli hâle gelmektedir. Birincisi, Çin'in ABD ile askeri, politik ve ekonomik alanlardaki rekabete yönelik verdiği önemi kanıtlamaktadır. İkincisi, Çin'in, dikkatini Pasifik'ten batıya özellikle Avrasya'ya doğru çevirmesine yol açmaktadır. Avrasya ile birlikte Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya Çin'in ilgisinin ve katılımının artması da gözden kaçırılmamalıdır. Bu yönelimler, Çin'i küresel politika oluşturmada odak noktasına aldığı geniş alana yayılma politikaları çerçevesinde bölgesel işbirliklerinde, daha dikkatli ve Orta Doğu gibi yabancı olduğu yerlerde daha fazla uzmanlık geliştirmeye yönlendirmektedir (Ferdinand, 2016: 953-954).

Jeopolitik kodlar üzerinden jeopolitik vizyonunu gerçekleştirmeyi hedefleyen Çin için en ideal durum, bölgede kendi gücünün artması ve ABD'nin özellikle Asya'da gücünün azalmasıdır. Bu vizyon çerçevesinde OBOR'un merkezindeki ekonomik ve politik stratejiler, Çin'in hâkimiyetinde entegre bir bölge yaratılması ve çok kutupluluğa doğru ilerleyen küresel jeopolitiğin yeniden dengelenmesine yönelik kapsamlı politikaların hayata geçirilmesi için çok kritik araçlardır (Flint ve Zhu, 2019: 96). Uluslararası yatırımların sürdürülebilirliğini sağlamak açısından küresel kamu malları arz etmenin farkında olan Çin, bunun uluslararası istikrarı da teşvik edeceğini düşünerek OBOR'a büyük anlamlar yüklemektedir. Küresel altyapı geliştirme planı kapsamında gerek istikrarsız yerlerin (örneğin Pakistan) gelişimini sağlamada roller üstlenerek imajını güçlendirme gerekse de, çimento ve demir-çelik gibi sektörlere yeni piyasalar yaratma arayışı, jeopolitik hedeflerin çerçevesinin geniş bir yelpazeden oluştuğunu göstermektedir. Bu vizyon dikkate alındığında bölgesel angajman kurallarının değişmesi oldukça muhtemeldir. Dünyadaki 'Çin tehdidi' algısının farkında olan Çin, kendi çıkarlarını korumaya çalışırken işbirliği ülkelerinin de oluşturulan konsensüsten yararlanmalarına dikkat etmektedir. Çin devlet başkanı, Xi Jinping'in Çin'in 'Önce Çin' politikası izlemeyeceğini vurgulaması ve "İnsanlığın karşı karşıya kaldığı zorlukları hiçbir ülkenin tek başına çözemeyeceğini ve böylelikle hiçbir ülkenin izole olmayı" göze alamayacağını belirtmesi işbirliği arayışlarının gerekliliğini yansıtmaktadır (Rühlig, 2018).

Şekil 3. OBOR'un Ekonomik Koridorları

Kaynak: Guo vd., 2019: 80.

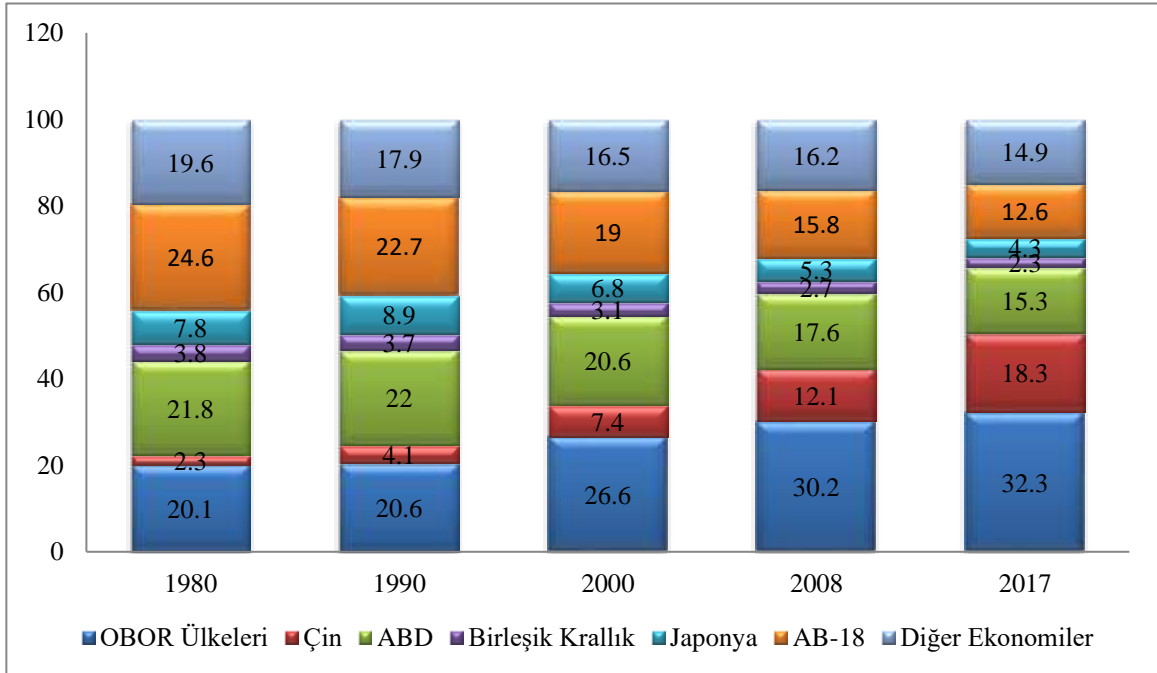
Çin'in çok yönlü dışa açılma stratejilerinin ve diplomatik arayışlarının yeni bir modelini ifade eden OBOR kapsamında belirlenen ekonomik koridorlar, küresel ve bölgesel ekonomik entegrasyonların geliştirilmesine, malların, sermayenin ve emeğin hareketliliğini sağlayacak serbest ticaret bölgelerinin oluşturulmasını hedeflemektedir. Kuzeybatıdaki Yeni Avrasya Kıta Köprüsü yoluyla Pasifik Okyanusu'ndan Baltık Denizi'ne ulaşım kanalının oluşturulması, Orta Asya ülkeleriyle enerji ve altyapı işbirliğini güçlendirilmesi, Orta Asya'nın bunalımlı bölgelerini AB'nin ve dünyanın en büyük ülkelerine bağlanması sağlanmıştır. Sincan'dan başlayarak Pakistan üzerinden Hint Okyanusu'na erişimi sağlamak için Çin-Pakistan ekonomik koridoru inşa edilmiştir (Guo vd.,

2019: 80). Jeopolitik açıdan OBOR ile en çok önem kazanan bölgelerin başında Orta Asya gelmektedir. Bu bölge, ekonomik gelişme ve hedeflenen amaçların gelişmesi noktasında Çin-Orta Asya-Batı Asya ve Yeni Avrasya Kıta Köprüsü ekonomik koridoruyla iç içe geçmekte, daha da önemlisi Rusya'nın Orta Asya'daki etkisini azaltacak potansiyele sahiptir (Indeo, 2018: 137).

Pu (2016: 115-116)'ya göre OBOR, sadece ekonomik bir strateji olmaktan ziyade ekonomik, politik, diplomatik ve güvenlik kaygılarını içeren iddialı bir jeoekonomik strateji olarak görülmelidir. Çin'in ABD'ye göre daha karmaşık ve savunmasız jeopolitik ortamla karşı karşıya olması, bazı risklerle mücadele etme gerekliliğini doğurmaktadır. 17 farklı ülkeyle kara sınırının bulunması ve bu ülkelerin çoğunun ekonomik açıdan düşük refah seviyesine sahip olmasının istikrarsızlıkları ve etnik çatışmaları artırmasıyla beraber uzun zamandır bazı ülkelerle sınır anlaşmazlığı yaşaması, Çin'i bekleyen önemli sorunların başında gelmektedir. Buna ilave olarak Orta Asya ve Afrika'daki katılımcı ülkelerin çoğunun otoriter sistemle yönetilmeleri ortaya çıkılabilecek problemleri derinleştirebilecektir (Jie, 2017: 6).

4. OBOR ve Çin Liderliğinde Küreselleşme Vizyonu

Dünya ekonomisinin üçte birinden fazlasını oluşturan OBOR ülkelerinin son kırk yıllık dönemde küresel büyümedeki payları dikkat çekici boyuta ulaşmıştır. 1980'de bu ülkelerin küresel GSYİH içerisindeki payı % 20,1 iken 2017'de % 32,3'e yükselmiştir. AB-18'in payı ise yarı yarıya azalmıştır. Aynı dönemde en dikkat çekici artış kuşkusuz Çin ekonomisinde ortaya çıkmıştır. 1980'de küresel ekonomide sadece % 2,3 gibi çok düşük bir paya sahipken, 2017 yılında bu pay yaklaşık 8 kat artarak % 18,3'e yükselmiş ve Çin ekonomisi ABD'yi geçmiştir (OECD, 2018).

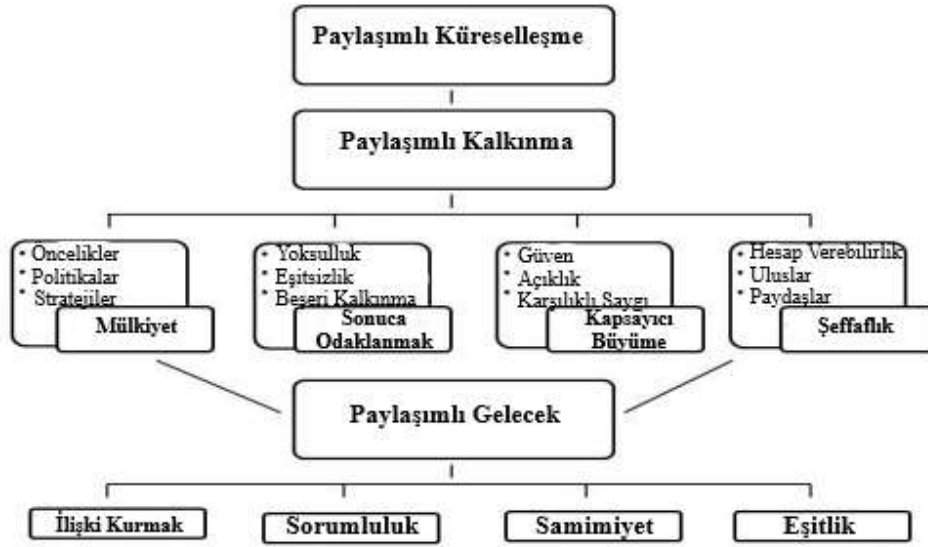

Şekil 4. Satın Alma Gücü Paritesine Göre GSYİH Payları (% Dünya)

Kaynak: OECD, 2018: 8.

Not: "OBOR ülkeleri"; 66 ülkeyi (Çin dâhil), "Diğer ülkeler"; 99 ülkeyi, "AB-18"; Avusturya, Belçika, Kıbrıs, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Norveç, Portekiz, İspanya, İsveç ve İsviçre'yi kapsamaktadır.

Çin'in küreselleşmeye yön verme girişimi olarak da nitelendirilen OBOR, çeşitli noktalardan ele alındığında bu iddiaları güçlendirmektedir. İlk olarak Çin'in OBOR ülkelerine toplamda 4 trilyon dolarlık yardımı, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde uygulanan Marshall Planından daha büyük bir miktara denk gelmektedir (Marshall Planı yaklaşık olarak 130 milyar dolar tutarındaydı). Her ne kadar Çin, OBOR'un Marshall Planı ile karşılaştırılmasına sıcak bakmasa da jeopolitik etkinliğini artırmak için altyapı projelerine yöneldiği ve böylelikle küreselleşmeye kendisinin liderliğinde farklı bir vizyon getirme amacıyla hareket ettiği genel kabul görmektedir. İkincisi, OBOR aracılığıyla küresel çatışmaya yol açmadan küresel gücünü artırabileceği küresel bir ortamın inşası için çaba göstermektedir. Üçüncüsü, OBOR Çin'i, TTIP ve TPP gibi Batı'nın liderliğinde oluşturulan ticaret bloklarının merkezinde konumlandırmaktadır. ABD ile AB arasında oluşturulan TTIP ve ABD ile Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan ülkeler arasında oluşturulan TPP'nin dışında kalan Çin, her iki projenin tarafı olan birçok ülkeyi de içerecek biçimde OBOR'u hayata geçirerek küresel sistemdeki konumunu kaybetmek istememektedir (Gao, 2018: 328).

Şekil 5. Paylaşımlı Küreselleşme Modeli

Kaynak: Sandano vd., 2019: 144.

ABD liderliğinde yaratılan küreselleşme modelinden daha farklı bir tasarımın hedeflendiği OBOR'un öne çıkan en dikkat çekici yönü karşılıklı işbirliğine ve kazan-kazan politikasına dayalı 'paylaşımlı küreselleşme' ve 'paylaşımlı gelecek' temalarına vurgu yapmasıdır. Şekil 5'te özetlenen bu durum, hem Çin'in kendi ekonomik istikrarı hem de bölgelerin dengeli kalkınması için ortak gelecek üzerine inşa edilmiştir. Paylaşımlı küreselleşme modeli, küreselleşmeden bütün ülkelerin eşit faydalar ve avantajlar elde etmesini ve böylelikle sürdürülebilir kalkınmanın herkes için sağlanabilir olmasını öncelemektedir. Batı'nın politik yapısındaki önemli değişiklikler ve jeopolitik açıdan yaşanan gelişmelerle OBOR'a yönelen Çin, 21. yüzyılı Asya yüzyılı olarak değerlendirmekte, ekonomik ve politik gücün bu bölgeye kaydırarak 'Çin Rüyası'nı gerçekleştirmek istemektedir (Sandano vd., 2019).

Özünde OBOR, ülkelerin birbirine entegrasyonunu, ekonomik faktörlerin serbest dolaşımını, kaynak verimliliğinin sağlanmasını teşvik etmekle beraber, 'Batı hegemonyasına bir alternatif', 'çok taraflılığı modernize etmenin bir yolu' ve 'küreselleşmenin yeni bir versiyonu' olarak görülmektedir (Łasak ve Van der Linden, 2019: 107). Pek çok ülkede neoliberal modellerin büyümeyi artırmada başarısız olması, yoksulluğu ve eşitsizliği artırması nedeniyle, neoliberal küreselleşmeden farklı olarak 'kapsayıcı küreselleşme' çerçevesinin yaratılmasına odaklanılmaktadır. Piyasasının işleyişi temel ilke olarak devam etse de, ortak çıkarların tanımlanması, küreselleşmeden elde edilecek kazançların daha adil dağılımı ve bunların güvence altına alınmasının gözetilmesi gibi hususlar

neoliberal küreselleşmeden farklılaşan yönlerdir. Karşılıklı fayda fırsatları, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde işbirliğinin derinleşmesi için fırsatlar sunmaktadır. Aynı zamanda OBOR, eski İpek Yolu güzergâhıyla sınırlı olmaması ve sosyal hedeflerinin çeşitli olması, kültürel farklılıkları öne çıkarması ve ulusal egemenliğe saygı duyması bakımından da kapsayıcıdır (Liu ve Dunford, 2016: 336).

Bu açıdan OBOR Grup Ofisi, yeni küreselleşme yaklaşımının çerçevesini ve gerekliliğini açıkça ortaya koymaktadır (Office of the Leading Group for the Belt and Road Initiative, 2017):

“Küresel ekonominin büyümesi yavaş ve geleneksel faktörler bu büyümeyi beslemekte zayıf kalmaktadır. Küreselleşme yeni zorluklarla karşı karşıya ve tüm insanlığın çıkarlarını sağlayacak açıklık ve işbirliği fikirleri tehdit altındadır. Küresel ekonomik yönetim sistemi nesnel değişikliklere uyum sağlayamamakta ve kurumsal reformlar yavaş ilerlemektedir. Gelişmiş ülkeler sanayi sonrası aşamaya geçerken gelişmekte olan ülkelerin bazıları modernleşmeye henüz adım atamamıştır. Küresel ticaret ve yatırımlarda iyileştirme ihtiyaçları artmakta ve karşılıklı fayda sağlayan küresel bir değer zinciri şekillenmemiştir. Birçok ülke yetersiz altyapıya sahip olmakla beraber, bölgesel kalkınmanın önünde birçok zorlukla karşı karşıyadır. Bu tür zorluklar karşısında daha güçlü işbirliğinin temel çözüm olduğunun farkındayız. Sayılan bu sorunların üstesinden gelmek için Çin, OBOR’u savunmaktadır. OBOR, dünya çapında barışçıl işbirliğini ve ortak kalkınmayı teşvik etmek amacıyla oluşturulan bir girişimdir. OBOR, büyük veya küçük, zengin veya fakir tüm ülkelerin eşit düzeyde katılabileceği işbirliğidir.”

Küreselleşmede dönüşümü öngören OBOR ilkeleri ve pratikleri, uygun yollarla işbirliğine müdahil olmak isteyen herkesi kapsayan, sınırları olmayan, ayırım gözetmeden açık bir sistem tasarımına dayanmaktadır. Nihai hedefi mümkün olan en kısa sürede yoksulluğun azaltılması ve refahın artırılmasıdır (Hu, 2018: 35).

Tablo 3. Küresel Orta Sınıfın Görünümü

Bölgelere Göre Küresel Orta Sınıf Sayısı ve Paylar								
	2015		2020		2025		2030	
	Milyon	%	Milyon	%	Milyon	%	Milyon	%
Kuzey Amerika	335	11	344	9	350	8	354	4
Avrupa	724	24	736	20	738	16	733	14
Orta ve Güney Amerika	285	9	303	8	321	7	335	6
Asya Pasifik	1.380	46	2.023	54	2.784	60	3.492	65
Sahra-Altı Afrika	114	4	132	4	166	4	212	4
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	192	6	228	6	258	6	285	5
Dünya	3.030	100	3.766	100	4.617	100	5.412	100
Bölgelere Göre Küresel Orta Sınıf Harcamaları (SAGP ve 2011 Sabit Fiyatlarıyla) ve Paylar								
	2015		2020		2025		2030	
	Milyar	%	Milyar	%	Milyar	%	Milyar	%
Kuzey Amerika	6.174	18	6.381	15	6.558	13	6.681	10
Avrupa	10.920	31	11.613	27	12.159	23	12.573	20
Orta ve Güney Amerika	2.931	8	3.137	8	3.397	8	3.630	6
Asya Pasifik	12.332	36	18.174	43	26.519	51	36.631	57
Sahra-Altı Afrika	915	3	1.042	2	1.295	2	1.661	3
Orta Doğu ve Kuzey Afrika	1.541	4	1.933	5	2.306	4	2.679	4

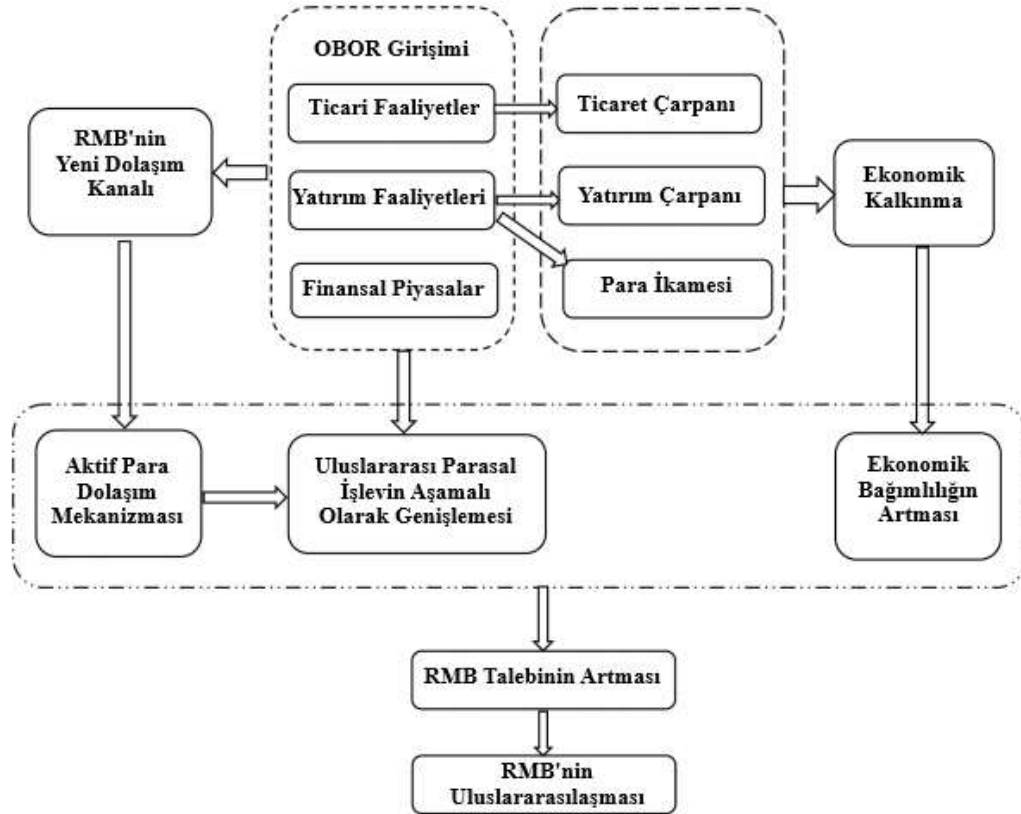
Dünya	34.814	100	42.279	100	52.234	100	63.854	100
--------------	--------	-----	--------	-----	--------	-----	--------	-----

Kaynak: Kharas, 2017.

21. yüzyıldaki küresel ekonomik dönüşümün en önemli örneğini sunması yanında genişleyen küresel orta sınıfla daha derin bağlantıların teşvik edilmesi önemli fırsatlar sunmaktadır. 2015 yılında Asya-Pasifik ve Orta Doğu & Kuzey Afrika'daki küresel orta sınıfın payı toplam % 52 iken, 2030'da % 70'e, harcamalar açısından ele alındığında aynı dönemde % 40'tan % 60'ın üzerine çıkması beklenmektedir (Schortgen, 2018; Kharas, 2017).

OBOR'un süreçleri ve beklentileri sadece uluslararası ekonomi teorilerine veya ticaret teorilerine dayanarak açıklanamayacağı belirgin biçimde ortadadır. Küresel sistemdeki gücünü küreselleşmeye yoluyla kurumsallaştırmaya çalışan Çin'in bu süreçte üzerinde durduğu diğer hususlar, ekonomik ve politik olarak küresel ekonomiyi kendisine bağlamak ve Renminbi (RMB)'nin uluslararasılaşmasını sağlamaktadır (Joshua, 2019: 164). 2008-2009 küresel mali krizinden sonra, ABD dolarının hâkim para birimi olarak konumu tartışılmaya başlanmıştır. Kriz sonra süreçte yükselen tartışmaların odağında tek para sisteminin hâkim olduğu uluslararası finansal sistemin reformize edilmesi gerektiği yer almıştır. Bahsedilen reform önerilerinin başında ABD dolarından daha istikrarlı olan diğer uluslararası para birimlerinin kullanılması gelmektedir. Bu süreçte Çin'in, para birimi Renminbi'yi uluslararasılaştırarak roller üstlenmesi beklenmektedir (Prakoso vd., 2019: 69).

Çin bankalarının sınır ötesi ticaret için yaptığı RMB takası, 2015 yılında 7,23 trilyon RMB'lik değeriyle maksimum değerine ulaşmış ve 2016'da 5,23 trilyon RMB'ye düşmüştür. RMB cinsinden yurtdışı yatırım 1,40 trilyon ve doğrudan yabancı yatırım 1,06 trilyon değerine ulaşarak toplamda 2,46 trilyon RMB olmuştur. Bununla birlikte Çinli yatırımcıların 164 ülkedeki finansal olmayan doğrudan yatırımları 1.130 milyar RMB'ye ulaşarak hızlı bir büyüme kaydetmiştir. Doğu ve Güney Asya ülkelerinin yanı sıra, 2009 yılından itibaren swap anlaşmaları yaptığı ülke sayısı tüm dünyada 35'den fazla olmuştur. OBOR ülkelerinin üçte birinden fazlasının Çin ile swap anlaşması bulunmaktadır. Dolayısıyla OBOR, RMB'nin uluslararasılaşma sürecinde çok önemli misyon üstlenmektedir (Yu, 2020: 146-148).

Şekil 6. OBOR Girişimi Kapsamında RMB'nin Uluslararasılaşmasını Etkileyen Faktörler

Kaynak: Xia, 2018: 676.

RMB'nin ilk olarak bölgeselleşmesi ve daha sonra uluslararasılaşması açısından OBOR'un işleyiş mekanizması Şekil 6'da özetlenmiştir. Dış ticaret, RMB'nin ulusal sınırların ötesinde işlem görmesini sağlayarak RMB rezervini artıracaktır. Bu da RMB cinsinden yatırımların ve finansal ürünlerin tedavülünü artırmaktadır. Yurtiçinde ve yurtdışında ticari ve finansal işlemlerde RMB kullanımının yaygınlaşması, uluslararasılaşma seviyesini derinleştirmiştir. Doğrudan yabancı yatırım gelirlerinin RMB cinsinden yapılarak, döviz kuru riskini azaltması, daha fazla ülkenin RMB'yi rezerv para olarak görmelerini sağlayabilecektir. Böylelikle RMB döviz rezervlerinin hacminin genişlemesi ve RMB'nin değer biriktirme işlevi kolaylaşmaktadır. OBOR'un merkezindeki altyapı projelerinin finansmanında önemli rol oynayan AIIB öncülüğünde sermaye projelerinin desteklenmesi, RMB'nin dolaşım hızını artıracak husustur (Xia, 2018).

1 Aralık 2015'te Uluslararası Para Fonu (IMF), RMB'yi rezerv para birimi olarak kabul etmiş, 1 Ekim 2016'da Özel Çekme Hakları (SDR) sepetinde yer alan Euro, Japon Yeni, İngiliz Sterlini ve ABD dolarına ilave olarak RMB'yi de eklemiştir (Amadeo, 2020). 2018 yılı itibariyle Çin ile OBOR ülkeleri arasındaki toplam mal ticaretinin 5 trilyon dolar civarında gerçekleşmesinde RMB birincil araç olmuştur. OBOR aracılığıyla RMB'nin hacminin genişlemesi, Çin'in 'yumuşak gücünü' artırma girişimi olarak da düşünülmektedir. ABD tarafından uygulanan yaptırımlardan kaçınmanın bir yolu olarak görülen bu yönelim bağlamında petrol gibi enerji sözleşmelerini RMB cinsinden yaparak bu ürünlerin ithalinde yaşanacak döviz kuru riskini azaltmaya çalışmaktadır. En büyük petrol ithalatçılarından birisi olduğu dikkate alındığında, bu politikalar RMB'nin rolünün önem kazandığı çok kutuplu bir sistemin ortaya çıkışına işaret etmektedir (Ly, 2020: 4).

OBOR'un önemli amaçlarından birisi olan RMB'nin uluslararasılaşması, küresel finans sisteminin yapısında önemli değişiklik talebini ifade etse de, bu amacın gerçekleştirilmesini zorlayan unsurların varlığı da söz konusudur. En başta OBOR'un Çin'in kontrolünde olmayan dolar gibi para birimiyle finanse edilmesi, Çin açısından kur riski yaratabilecektir. Küresel krizden sonra cari hesap fazlalığının azalması, döviz rezervlerinin yavaşlamasına yol açmıştır. Ayrıca, 2015 yılında Çin Halk Bankası ve Çin Merkez Bankası'nın RMB'nin günlük gösterge fiyatını kaldırmasıyla, RMB'nin değer kaybı beklentilerini ve FED'in faiz oranlarını artırması sebebiyle büyük sermaye çıkışlarını tetiklememiştir (Liang, 2020: 322).

4.1. OBOR'un Küresel Düzeni Dizayn Etmede Potansiyel Rolü

2015 yılında, Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonu (NDRC), Dışişleri Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı, Yeni İpek Yolu girişiminin kapsamını ve hedeflerini ayrıntılı bir biçimde açıklayan resmi bir belge açıklamıştır. "*İpek Yolu Ekonomik Kuşağı ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu Ortak Yapısı Vizyonu ve Eylemleri*" başlıklı planda Çin ile Avrasya ülkeleri arasında bölgesel ve kıtalar arası ilişkinin teşvik edilme hedefi en çok öne çıkan konu olmuştur. Ulaşım ve telekomünikasyon altyapısına yönelik yatırımlar, bu hedefin gerçekleşmesi konusunda en kilit role sahip sektörlerdir. Proje; altyapı inşası, serbest ticaret ve finansal entegrasyon gibi üç ekonomik kategori ile politika koordinasyonu ve bireyden bireye bağlar gibi iki stratejik bağlantıya odaklanmaktadır. Politik ve ekonomik faktörler birbiriyle iç içe geçtiği için, OBOR'un Çin'in 'Marshall Planı'nı veya yeni bir 'jeoekonomik stratejiyi' temsil ettiği iddia edilmektedir (Mayer, 2018: 6-7). Çin Dışişleri Bakanı Wang Yi'nin "*ekonomik dengesizliklerin, çatışmaların temel nedeni olduğunu ve Çin'in bunları hafif için daha fazla kamu malı sağlamalıdır*" ifadesi benzer retoriğe sahip olan Marshall Planı ile karşılaştırılmıştır. George C. Marshall, 5 Haziran 1947'de Harvard Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada "*politikamız, herhangi bir ülkeye veya doktrine değil, açlık, yoksulluk, çaresizlik ve kaosa karşıdır*" ifadelerini kullanmıştır. Bahsedilen benzerliğin yanında iki söylem arasında bazı temel farklılıklar da vardır. Amerikan projesinin hedefi, Avrupa'da yoksulluğu azaltarak yeni bir Dünya Savaşı'nın tırmanmasını önlemek ve Sovyetler Birliği'ni yavaşlatmak iken Çin'in hedefi, yeni küresel düzene uyan AB ile güçlü bir ortaklık kurmak, güzergâhlardan geçen bölgelerde ortaya çıkabilecek potansiyel çatışmaları engellemek ve yoksul Batı bölgelerini geliştirerek dünya ekonomisine entegre etmektir (Sárvári ve Szeidovitz, 2016: 5).

'Yeni Marshall Planı' veya 'Çin'in Marshall Planı' ifadeleri özünde ilk olarak küresel finans krizi sonrasında Lin Yifu ve Xu Shanda gibi ekonomistler tarafından kullanılmıştır. Xu Shanda, 'Çin'in Marshall Planı' çerçevesinde gelişmekte olan ülkelere belirli bir miktar döviz rezervi ve Yuan

kullanarak denizaşırı yardım planı önermiştir. Bu öneriler, “Yeni İpek Yolu” girişimiyle birleştiğinde OBOR, ulusal ve uluslararası kamuoyunda ‘Çin Marshall Planı’ olarak nitelendirilmiştir. ASEAN üyesi ve Orta Asya ülkelerine yönelik denizaşırı yatırım ve kalkınma anlamına gelen projede, BRICS Bankası, Asya Altyapı Yatırım Bankası ve İpek Yolu Fonu’nun birbiriyle ilişkili stratejik düzenlemeleri, ‘Çin’in Marshall Planı’nın kilit bileşenleri olarak kabul edilmiştir. Yeni planda üç temel hedef belirlenmiştir; birincisi denizaşırı yatırımlarla döviz rezervlerini azaltmak, ikincisi üretim fazlasını altyapı yoluyla dengelemek ve üçüncüsü Yuan’ın uluslararasılaşmasını sağlamak (Ling, 2015: 73).

Ekim 2013’te Periferik Diplomasi Konferansı’nda Xi Jinping, Çin’in ‘İki Yüzyıl’ hedeflerine ulaşmada komşu ülkelerle diplomasının gelişmesinin önemine vurgu yapmıştır. Yeni bölgesel entegrasyon açısından Yeni İpek Yolu’nun komşu ülkelerin gelişmesine katkı sağlaması yanında bölgenin güvenliği açısından da gerekli olduğunu ifade etmiştir (Cai, 2017; CCICED, 2013):

“Yeni durumda komşu ülkelerle iyi bir diplomatik çalışma yapmak için, sorunları stratejik bir bakış açısıyla analiz etmeli ve ele almalıyız, genel durumu kontrol etme, genel planlar yapma, işletme ve uygulama yeteneği geliştirmeliyiz. Komşu ülkelerle barışın ve istikrarın genel durumunu korumaya odaklanmalıyız. Barış ve istikrarın sağlanması komşu diplomasının önemli hedeflerinden biridir. Karşılıklı fayda ve kazan-kazan modelini derinleştirmeye, bölgesel ekonomik işbirliğine aktif olarak katılmaya, altyapı bağlantılarını hızlandırmak için İpek Yolu Ekonomik Kuşak ve 21. Yüzyıl Deniz İpek Yolu’yla yeni bir model oluşturmalı ve bölgesel ekonomik entegrasyonun yeni bir modelini oluşturmalıyız. Karşılıklı güven, karşılıklı fayda, eşitlik ve işbirliği, yeni güvenlik kavramına uymalı ve komşu ülkelerle güvenlik işbirliğini desteklemeliyiz. Komşu ülkelerle propaganda çalışmalarını güçlendirmeye, kamu diplomasisine, sivil toplum diplomasisine, kültürel değişimlere odaklanmalı, arkadaşlar edinmeli, iyi bağlar kurmalı ve Çin rüyasını komşu ülkelerde daha iyi bir yaşam arzusu ve bölgenin kalkınma umutları ile ilişkilendirmeliyiz.”

Xi Jinping’in bu değerlendirmeleri ekonomik kaynakları, bölgesel istikrarı koruma ve bölgesindeki liderliği sağlama mücadelesinde kilit bir araç olarak gördüğünü göstermektedir. Deng Xiaoping ile başlayan daha aktif dış politika süreci incelendiğinde OBOR’un öncelikle geniş jeostratejik amaçlardan kaynaklandığı izlenimini güçlendirmektedir. Çinli politika yapımcılar ve analistler de OBOR’un Obama yönetiminin Asya’ya dönüş stratejisine karşı bir araç olarak kullanılabileceğini savunmaktadır. 2015 yılında Dünya Bankası’nın etkili politika danışmanı ve eski baş ekonomist olan Justin Yifu Lin, ABD’nin Asya’ya dönüş ve TPP gibi ABD politikalarını dengelemek için Çin’in OBOR’u başlattığını savunmuştur. Çin Hükümetinin Danıştay’ında Danışman olan Tang Min de benzer şekilde Çin ve gelişmekte olan birçok ülkenin ABD önderliğindeki TPP’den dışlandığını ve bunun da söz konusu ülkeleri OBOR’a yönelttiğini ifade etmiştir (Cai, 2017).

Yeni İpek Yolu girişiminin küreselleşmeye yön verme ve küresel ekonomik düzeni yeniden yapılandırma potansiyeline sahip olduğunu ileri süren görüşlerin dayanak noktasını çeşitli argümanlar oluşturmaktadır. Bunlardan ilki Çin’in, Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası ve IMF gibi uluslararası kapitalist kuruluşların küresel finans piyasasına hükmetmelerinden duyduğu hoşnutsuzluk yatmaktadır. Bu bağlamda altyapı yatırımlarını (karayolu, demiryolu) finanse etmek amacıyla Asya Altyapı Yatırım Bankası (AIIB) kurulmuştur. Xi Jinping’in Ekim 2013’te Endonezya ziyaretinde Asya’daki altyapının geliştirilmesine odaklanan yeni birçok taraflı bankanın kurulmasını önermiştir. Bir yıl sonra, beş resmi danışma toplantısından sonra 21 Asya ülkesi 24 Ekim 2014 tarihinde bankanın kurulmasını destekleyen bir mutabakat zaptı imzalamıştır. Bu süre zarfında bankanın kurucu üyelerinin sayısı üçe katlanarak 57 olmuştur. Şu an itibarıyla 100 milyar dolarlık sermaye tabanıyla AIIB, orta ölçekli çok taraflı banka statüsüne sahiptir. Dünya Bankası’nın 250 milyar dolar, Asya Kalkınma Bankası’nın 150 milyar dolar sermayeye sahip olduğu düşünüldüğünde AIIB’nin özellikle küresel finansal sistemi yönlendirme potansiyeli olduğu söylenebilir (Callaghan ve Hubbard, 2016: 118-119).

AIIB'nin kurulması, bölgesel ilişkilerin ve entegrasyonun teşvik edilmesi yanında çok taraflı ve ikili işbirliğini mümkün kılan altyapı projelerinin benimsenmesi Çin'e uluslararası ilişkilerde daha fazla meşruiyet sağlayabilir (Dimitrijević ve Jokanović, 2016: 25). Hilpert ve Wacker (2015: 4), Yeni İpek Yolu projesine bağlı olarak yapılan girişimlerin Çin'in özerkliğine dayalı para birimi ve finans politikalarını desteklediğini ileri sürmektedir. Çin'in dolar rezervlerini yabancı altyapı projelerine yatırması, ekonomik ve politik açıdan ABD hazine bonoları satın alımına göre daha ihtiyatlı davrandığını göstermektedir. Aynı zamanda planlanan altyapı yatırımları ve uluslararası mal & hizmet ticaretinde ödeme aracı olarak RMB'nin kullanımının teşvik edilmesi hedeflenmektedir. Çin için AIIB, küresel finans ve parasal çok kutupluluğa doğru bir adımı temsil etmekle beraber ABD'nin hâkim olduğu Bretton Woods kurumlarından daha fazla bağımsızlık sağlaması öngörülmektedir.

AIIB, bu motivasyonların yanı sıra otorite oluşturmak ve Çin'in uluslararası sistemdeki liderlik statüsünü geliştirme aracı olarak görülmektedir. AIIB potansiyel olarak Çin'in nüfuzunu ve otoritesini en az iki ayrı yolla artırabilir. Birinci yol, mevcut çok taraflı kredilendirme sistemi, Bretton Woods'a alternatif olabilmeyi hedefini gütmektedir. Gelişmekte olan ülkeler, mevcut çok taraflı kalkınma bankalarının borç verme yaklaşımlarının verimsiz ve bunların bürokratik yaklaşımlarından şikâyet etmektedir. AIIB'nin gelişmekte olan ülkelerin taleplerine yanıt verebilmesi halinde, Bretton Woods'a alternatif olabilme ihtimali güçlenmekte, ABD'nin hegemonik otoritesini ve ayrıcalıklarını azaltabilecek dolayısıyla liberal uluslararasılaşmaya farklı bir boyut kazandırabilecektir (Ikenberry ve Lim, 2017: 11). ABD'nin Güneydoğu Asya ve Hint Okyanusu'ndaki kilit enerji ve ticaret rotaları üzerindeki hâkimiyetinin deniz İpek Yolu girişimi kapsamında 'İnci Dizisi' olarak adlandırılan stratejiyle Çin'in ele geçirmeye çalıştığı yorumlanmaktadır (Callaghan ve Hubbard, 2016: 123). Çin'in gözünde, her ne kadar ABD tarafından yalanlansa da ABD'nin Asya'da Çin ile sınır anlaşmazlıkları bulunan Japonya ve Filipinler gibi müttefikleriyle ilişkilerini güçlendirmesini, bölgede yükselen gücünü kontrol altına alma girişimi olarak değerlendirilmektedir. Xi Jinping, Asya'daki ülkeleri ABD'nin bu bölgeye yönelerek özellikle Çin'e karşı askeri ittifakları genişletme konusunda uyarılarda bulunmuştur (Blanchard, 2014):

"Asya'nın sorunları Asyalılar tarafından çözülmeli ve Asya'nın güvenliği Asyalılar tarafından sağlanmalıdır".

Xi Jinping'in yukarıdaki ifadesi bölgede yükselen gücünün ABD tarafından sekteye uğratılma konusundaki çekincelerini göstermektedir. Yeni İpek Yolu ile bölgedeki gücünü pekiştirmek ve Orta Asya ve Avrupa'da ileride ortaya çıkabilecek diğer karşı çıkışlara proaktif davranarak engel olmak istemektedir.

Çin, kendi normlarını ve değerlerini geliştirmede ve çoğulcu dünyaya yeni düşünce ve pratiğe sahip Batılı olmayan bir alternatif sunarak liderliği ele almayı planlamaktadır. Bu düşüncesini 2018'de açıkladığı 'Yeni Küreselleşme Paradigması' deklarasyonunda bulmak mümkündür. Pekin Mutabakatı, mevcut küresel düzende Çin merkezli küresel yönetim mekanizmasını inşa etmede potansiyel gücünü giderek artırmaktadır (Xing ve Duarte, 2019: 286).

Yeni İpek Yolu'nun küresel düzen içerisindeki yapıda birçok alanda alternatif yaratma potansiyeli söz konusudur. Henüz başlangıç aşamasında olduğundan çok net hükümler vermek şu aşamada oldukça zordur. Bununla birlikte OBOR'un potansiyel faydalarını sınırlayacak, engelleyecek birtakım riskler ve zorluklar bulunmaktadır. OBOR güzergâhında yer alan ülkeler heterojen yapıdadır. Bu ülkelerin OBOR'un gerçekleşmesi yönünde birbirleriyle çatışan çıkarları veya farklı görüşleri söz konusudur. Aynı zamanda ülkelerin kurumsal yapıları, örgüt sistemleri, kurumların gelişimi ve karmaşıklığı birbirinden oldukça farklıdır. Politikaların kapsamı, yasal ve düzenleyici kurallar, kredi sistemleri, işgücü ve çevresel standartlar başta olmak üzere belirli alanlardaki kaygılar etkili bir işbirliği ve koordinasyon sağlamayı engellemekle birlikte bazı ülkelerin egemenliğiyle ilgili riskler doğurabilecektir. Söz konusu ülkelerin egemenlik, güvenlik, siyasi yapı, düzenleyici kurumların ve devletin etkinliği önemli ölçüde birbirinden farklıdır. Bu durum projeye beklenen faydaların önündeki en büyük kısıt olarak durmaktadır. Örneğin, Pakistan, Suriye ve Ukrayna yüksek güvenlik riskleriyle karşı karşıya iken, Irak'ın büyük miktardaki borçlarından dolayı temerrüde düşme riski söz konusudur. Ayrıca, OBOR projelerine aktarılması öngörülen kaynakların ülkelerin mevcut ekonomik sorunları dikkate alındığında bazı zorlukları gündeme getirebilir (Berlie, 2020: 211).

OBOR, dış politikada Çin'i bazı değişikliklere zorlamaktadır. Güney Çin Denizi konusunda ikili anlaşmalar ilkesini bir kenara bırakan Çin, sınırlı düzeyde de olsa çok taraflı anlaşmaları kabul etmeye başlamıştır. Geçmiş dönemlere kıyasla dış politikasını yumuşatmasına rağmen Japonya, Güney Kore, Kuzey Kore ve Tayvan dâhil olmak üzere komşularıyla ilişkilerini geliştirmek ve güçlendirmek için daha fazla girişimde bulunması gerekecektir. OBOR'un geleceğine dair yaşanan belirsizlikler sadece Asya kıtasıyla sınırlı kalmamaktadır. Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru, Çin ile bazı Avrupa ülkeleri arasındaki ilişkiler ve Çin-Afrika arasındaki işbirliği konularında bir miktar ilerleme görülmesine rağmen, ekonomik koridorlardaki ilerleme yavaşlamıştır (Aoyama, 2016: 21).

Bu uluslararası zorluklara ek olarak Çin, OBOR'un uygulanmasında yerel ve kurumsal zorluklarla karşı karşıyadır. OBOR yukarıdan aşağıya bir stratejik plan olarak kabul edildiğinde Çin bürokrasisi, iş sektörü ve düşünce kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. Çin'in çok sayıda bölgede etkili konumu ortaya çıktığından dış politikanın daha etkili olma zorunluluğu doğmaktadır. Çin hükümeti, Çinli diplomatların ve ticari çıkarların faaliyet gösterdiği birçok bölgede daha fazla uzman bulundurmalıdır. OBOR ile beraber dış politika gündeminin kapsamı genişlediğinden karar verme sürecindeki karmaşıklıkla hataların yaşanması muhtemeldir. Diğer taraftan Çin'in siyasal sistemi dikkate alındığında küresel iklim değişikliği ve küresel finans gibi dış politika konularında diğer ulusal kurumlarla koordine edebilecek kapasiteden yoksundur. En önemli zorluk, Çin'in jeoekonomik stratejisi bağlamında OBOR, büyük ölçüde Çin'in ekonomik gücünün esnekliğine ve gücüne bağlıdır. Çin ekonomisinde göreceli olarak yaşanan yavaşlama gibi benzer zorlukların doğması OBOR'un karşılaşılabileceği bütün sorunları çözemeyebilecektir. Nihayetinde, Çin'in iç reformları ekonomisinin daha sürdürülebilir bir modele dönüştürülüp dönüştürülmeyeceğini belirleyecektir (Pu, 2016: 124-126). Clarke (2018: 90)'a göre OBOR, küresel finans krizinden sonra toplu üretim modeline yönelik temel zorlukları aşma çabalarına katkıda bulunmakta; fakat küresel seviyedeki düşük talep ve düşük büyüme ortamında OBOR ile hedeflenen aşırı üretim kapasitesinin eritilmesi; kurumsal karların sıkışması, borç seviyesinin artması ve ülkelerin finansal sistemini daha savunmasız hâle gelmesi gibi önemli sorunlara yol açma ihtimaline de sahiptir.

Sonuç ve Değerlendirme

II. Dünya Savaşı'ndan 2000'lerin başına kadar olan dönem ABD liderliğinde küresel sistemin dizayn edildiği politikalarla şekillenmiştir. 2000'lerin başından itibaren ise ABD'nin uluslararası alandaki dominant gücünü azaltmaya yönelik olarak Çin'in yükselişi söz konusu olmuştur. 2008 krizinin tüm dünyada yarattığı olumsuz tablo karşısında ABD, AB gibi gelişmiş bölgelerin başarısız olması karşısında, ekonomik olarak yükselişini sürdüren Çin, sadece bölgesel bir güç değil aynı zamanda küresel bir aktör olarak dünyada söz sahibi olma arayışını hızlandırmıştır.

2013 yılında Çin Devlet başkanı Xi Jinping tarafından açıklanan Bir Kuşak Bir Yol Girişimi (One Belt One Road Initiative-OBOR) veya diğer adıyla Yeni İpek Yolu Projesi, Çin'in bölgeselleşme ve küreselleşme stratejilerini bir arada yürüterek, 21. yüzyılda ekonomik ve politik açıdan aktif olma hedefinin en açık örneğini sunmaktadır. ABD ile AB arasında imzalanan TTIP ve ABD dâhil Pasifik Okyanusuna kıyısı olan on iki ülke arasında imzalanan TPP'nin dışında kalan Çin, kendi bölgeselleşme stratejisini geliştirerek OBOR'u geliştirmiştir. OBOR ile birlikte Avrasya ve Asya'nın önemli kısmında ABD'nin 'Asya'ya Yöneliş' politikalarını zayıflatmak isteyen Çin, buralarda bölgesel gücünü artırmak istemektedir. Bunun yanında ülke içerisinde bölgesel gelişmişlik farklarının giderilmesi için altyapı yatırımları başta olmak üzere enerji, ulaşım, ticaret gibi unsurların geliştirilmesiyle OBOR ülkeleri arasında entegrasyonun sağlanmasını yolunda önemli çaba sarf etmektedir.

OBOR ile Çin'in hedeflediği diğer strateji Batı tipi küreselleşme yerine kazan-kazan politikasına dayalı küreselleşmenin sunduğu fırsatların adil ve eşit dağılımını ifade eden 'paylaşımli küreselleşme' modelinin yaratılmasıdır. Batı tarzı küreselleşme modelinin ülkeler arasındaki gelişmişlik farklılıklarını ve istikrarsızlıkları artırdığını ileri sürerek dengeli ve katılımcı küreselleşmenin gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Daha yakından bakıldığında 'Çin tipi küreselleşmenin' yaratılma süreci olarak adlandırılan bu yapı, 21. yüzyılın en büyük mega-projesi olan OBOR'un en çok üzerinde durulan yönlerinden birisidir. Bu süreçte OBOR kapsamında Çin'in

en büyük hedeflerinden birisi, mevcut küresel finans sisteminden rahatsızlık duymasından dolayı ABD dolarının hâkimiyetine karşılık Renminbi (RMB)'nin uluslararasılaşmasını sağlamaktır.

OBOR'un bölgesel ve küresel hedeflerini bir arada yürütmeye çalışan Çin'i bekleyen birçok zorluğun olduğu gözlerden kaçmamalıdır. İlk olarak proje kapsamında çok önemli bir yer tutan altyapı harcamalarının finansmanın büyük bölümünün Çin tarafından üstlenilmesi, çok ağır bir maliyet ortaya çıkarmaktadır. Belirli süredir var olan küresel ekonomik büyümede yaşanan yavaşlamaya Covid-19 pandemisi eklenince, uzun vadede Çin'in küresel büyümeden alacağı pay azalabilir. Bu da projenin finansmanında zorluklara yol açabilir. Diğer taraftan bölgeselleşme hedefleri bağlamında birçok ikili ve çok taraflı anlaşmalar yapılmasına rağmen, sınır komşularıyla yaşanan problemler devam etmektedir.

OBOR, başarılı veya başarısız olup olmasının ötesinde, Batı sistemine meydan okumayı temsil etmektedir. ABD'nin küresel sistemdeki imajının cazibesini kaybetmeye başladığı bir ortamda, Çin bu projede başarısız olsa dahi, yeni bir alternatif yapılanmaya yöneleceği beklentileri artmaktadır. Dolayısıyla bölgesel ve küresel sonuçlar birçok açıdan ortaya çıkacaktır. Hegemonik değil yükselen bir güç olarak çok kutuplu küresel dünya düzeninde Çin'in söz sahibi bir aktör konumuna gelmesi, gelişmekte olan ülkelerin önemli bir kısmında pozitif karşılanmaktadır. Bu da Çin eksenli küresel yapının faaliyet alanını genişletecektir.

Kaynakça

- Amadeo, K. (2020). "How the Yuan Could Become a Global Currency", *The Balance*, Erişim Tarihi: 5 Şubat 2021, <https://www.thebalance.com/yuan-reserve-currency-to-global-currency-3970465>.
- Aoyama, R. (2016). "One Belt, One Road: China's New Global Strategy", *Journal of Contemporary East Asia Studies*, Volume: 5, Issue: 2, pp. 3-22. DOI: 10.1080/24761028.2016.11869094.
- Berlie, J. A. (2020). *Epilogue, China's Globalization and the Belt and Road Initiative*, (Editor: Jean A. Berlie), Cham, Palgrave Macmillan, pp. 207-216.
- Blanchard, B. (2014). "With One Eye on Washington, China Plots Its Own Asia 'Pivot'", *Reuters*, Erişim Tarihi: 20 Şubat 2021, <https://www.reuters.com/article/us-china-diplomacy/with-one-eye-on-washington-china-plots-its-own-asia-pivot-idUSKBN0F82GX20140703?feedName=worldNews>.
- Cai, K. G. (2018). "The One Belt One Road and the Asian Infrastructure Investment Bank: Beijing's New Strategy of Geoeconomics and Geopolitics", *Journal of Contemporary China*, Volume: 27, Issue: 114, pp. 831-847. DOI: 10.1080/10670564.2018.1488101.
- Cai, P. (2017). "Understanding China's Belt and Road Initiative", *The Lowy Institute for International Policy*, Sydney.
- Callaghan, M. ve Hubbard, P. (2016). "The Asian Infrastructure Investment Bank: Multilateralism on the Silk Road", *China Economic Journal*, Volume: 9, Issue: 2, pp.116-139. DOI: 10.1080/17538963.2016.1162970.
- CCICED (2013). "Important Speech of Xi Jinping at Peripheral Diplomacy Work Conference", Erişim Tarihi: 10 Eylül 2020, http://www.cciced.net/cciceden/NEWSCENTER/LatestEnvironmentalandDevelopmentNews/201310/t20131030_82626.html
- Clarke, M. (2018). "The Belt and Road Initiative: Exploring Beijing's Motivations and Challenges for its New Silk Road", *Strategic Analysis*, Volume: 42, Issue: 2, pp. 84-102. DOI: 10.1080/09700161.2018.1439326.
- Cooley, A. (2016). "The Emerging Political Economy of OBOR: The Challenges of Promoting Connectivity in Central Asia and Beyond", *A Report of the CSIS Simon Chair in Political Economy*, Washington, DC.
- Dimitrijević, D. ve Jokanović, N. (2016). "China's "New Silk Road" Development Strategy", *The Review of International Affairs*, Volume: LXVII, Issue: 1161, pp. 21-44.

- Durani, L. (2016). "The New Silk Road: Plan for Chinese Hegemony", *Modern Diplomacy*, Erişim Tarihi: 5 Şubat 2021, <https://modern diplomacy.eu/2016/02/25/the-new-silk-road-plan-for-chinese-hegemony/>.
- Ehteshami, A. (2017). "China's New Silk Road is All Part of Its Grand Strategy for Global Influence", *Durham University*, Erişim Tarihi: 5 Şubat 2021, <https://www.dur.ac.uk/research/news/thoughtleadership/?itemno=30052>.
- Fallon, T. (2015). "The New Silk Road: Xi Jinping's Grand Strategy for Eurasia", *American Foreign Policy Interests*, Volume: 37, pp. 140-147. DOI: 10.1080/10803920.2015.1056682.
- Fasslabend, W. (2015). "The Silk Road: A Political Marketing Concept for World Dominance", *European View*, Volume: 14, pp. 293-302. DOI 10.1007/s12290-015-0381-3.
- Ferdinand, P. (2016). "Westward ho-the China Dream and 'One Belt, One Road': Chinese Foreign Policy Under Xi Jinping", *International Affairs*, Volume: 92, Issue: 4, pp. 941-957.
- Flint, C. ve Zhu, C. (2019). "The Geopolitics of Connectivity, Cooperation, and Hegemonic Competition: The Belt and Road Initiative", *Geoforum*, Volume: 99, pp. 95-101. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2018.12.008>.
- Gao, M. H. (2018). *Globalization 5.0 Led by China: Powered by Positive Frames for BRI, China's Belt and Road Initiative: Changing the Rules of Globalization*, (Editors: Wenxian Zhang, Ilan Alon ve Christoph Lattemann), Palgrave Macmillan, Cham, pp. 321-336.
- Guo C.- Degtarev D. A.- Jieli Z (2019). "Implications of "One Belt, One Road" Strategy for China and Eurasia", *Vestnik Rudn. International Relations*, Volume: 19, Issue: 1, pp. 77-88.
- Hilpert, H. G. ve Wacker, G. (2015). "Goeconomics Meets Geopolitics: China's New Economic and Foreign Policy Initiatives", (*SWP Comment, 33/2015*). Berlin: *Stiftung Wissenschaft und Politik-SWP-Deutsches Institut für Internationale Politik und Sicherheit*, <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-436781>.
- Hosain, M. S. ve Hossain, M. S. (2019). "One Belt One Road Initiative: A Revolution on Regional and Global Development", *Journal of Sustainable Development Studies*, Volume: 12, Issue: 2, pp. 119-146.
- Hu, B. (2018). "The Belt and Road Initiative and the Transformation of Globalization", *Kwartalnik Nauk o Przedsiebiorstwie*, Volume: 46, Issue: 1, pp. 30-37.
- Ikenberry, G. J. ve Lim, D. J. (2017). "China's Emerging Institutional Statecraft: The Asian Infrastructure Investment Bank and the Prospects for Counter-Hegemony", *Project on International Order and Strategy at Brookings*, Washington, D.C.
- Indeo, F. (2018). *The Impact of the Belt and Road Initiative on Central Asia: Building New Relations in a Reshaped Geopolitical Scenario, China's Belt and Road Initiative: Changing the Rules of Globalization*, (Editors: Wenxian Zhang, Ilan Alon ve Christoph Lattemann), Palgrave Macmillan, Cham, pp. 135-154.
- Jie, Y. (2017). "China's One Belt, One Road: A Reality Check", *LSE Ideas Strategic Update*, London.
- Jinping, X. (2017). "Secure A Decisive Victory in Building A Moderately Prosperous Society in All Respects and Strive for the Great Success of Socialism with Chinese Characteristics for A New Era", *In delivered at the 19th National Congress of the Communist Party of China October*.
- Jiwoon, B. (2019). "One Belt One Road and the Geopolitics of Empire", *InterAsia Cultural Studies*, Volume: 20, Issue: 3, 358-376. DOI: 10.1080/14649373.2019.1649013.
- Joshua, J. (2019). *The Belt and Road Initiative and the Global Economy (Volume II): The Changing International Financial System and Implications*. Cham: Palgrave Macmillan.

- Katıtaş, G. (2019). “Asya’da Çin ve Rus Bölgeselciliği: Modern İpek Yolu Projesi ve Avrasya Ekonomik Birliği”, *Uluslararası Siyaset Bilimi ve Kentsel Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 7, Özel Sayı, ss. 119-141. DOI: 10.14782/ipsus.594463.
- Khan M.- Khalil S.- Imran A.- Pratt, C. B.- Farid T. (2018). “China’s Belt and Road Initiative: A Global Model for an Evolving Approach to Sustainable Regional Development”, *Sustainability*, Volume:10, Issue: 4234, pp. 1-20.
- Kharas, H. (2017). “The Unprecedented Expansion of the Global Middle Class: An Update”, *Global Economy & Development Working Paper*, Brookings Institution, Washington, DC.
- Łasak, P. ve Van der Linden, R. W. H. (2019). *The Financial Implications of China’s Belt and Road Initiative: A Route to More Sustainable Economic Growth*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Lei, Z. (2018). *The Political Economy of China’s Belt and Road Initiative*. Zhang Zhiping (Translator). Toh Tuck Link: World Scientific Publishing.
- Liang, Y. (2020). “RMB Internationalization and Financing Belt Road Initiative: An MMT Perspective”, *The Chinese Economy*, Volume: 53, Issue: 4, pp. 317-328. DOI: 10.1080/10971475.2020.1728478.
- Ling, J. (2015). “The New Silk Road Initiative: China’s Marshall Plan”, *China International Studies*, Volume: 50, pp. 70-83.
- Lingliang, Z. (2016). “Conceptual Analysis of China’s Belt and Road Initiative: A Road towards a Regional Community of Common Destiny”, *Chinese Journal of International Law*, pp. 517-541.
- Liu, W. ve Dunford, M. (2016). “Inclusive Globalization: Unpacking China’s Belt and Road Initiative”, *Area Development and Policy*, Volume: 1, Issue: 3, pp. 323-340. DOI: 10.1080/23792949.2016.1232598.
- Ly, B. (2020). “The Nexus of BRI and Internationalization of Renminbi (RMB)”, *Cogent Business & Management*, Volume: 7, Issue: 1808399, pp. 1-21. DOI: 10.1080/23311975.2020.1808399.
- Mayer, M. (2018). *China’s Rise as Eurasian Power: The Revival of the Silk Road and Its Consequences, Rethinking the Silk Road: China’s Belt and Road Initiative and Emerging Eurasian Relations*, (Editor: Maximilian Mayer), Palgrave Macmillan, Gateway East, pp. 1-42.
- Muhammad F.- Baig T.- Nizar S.- Beg S. (2020). “BRI a Single Initiative, Multiple Opportunities of Regional Economic Integration: Impact of Banking Sector towards Sustainable Economic Growth”, *Pakistan Journal of Social Sciences (PJSS)*, Volume: 40, Issue: 3, pp. 1449-1459.
- OECD (2018). *The Belt and Road Initiative in the Global Trade, Investment and Finance Landscape*. Paris: OECD Publishing, https://doi.org/10.1787/bus_fin_out-2018-6-en.
- Office of the Leading Group for the Belt and Road Initiative (2017). *Building the Belt and Road: Concept, Practice and China’s Contribution*, Foreign Languages Press.
- Omonkulov, O. (2020). *Büyük Güç Bölgeselciliği: Avrasya Ekonomik Birliği, Yeni İpek Yolu, İpek Yolu Ekonomik Kuşağı*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Pencea, S. (2017). “A Look into the Complexities of the One Belt, One Road Strategy”, *Global Economic Observer*, Volume: 5, Issue: 1, pp. 142-158.
- Ploberger, C. (2017). “One Belt, One Road-China’s New Grand Strategy”, *Journal of Chinese Economic and Business Studies*, Volume: 15, Issue: 3, pp. 289-305. DOI: 10.1080/14765284.2017.1346922.
- Prakoso E. A.- Keliat M.- Tobing F. B. L. (2019). “The Internationalization of Renminbi”, *Intermestic: Journal of International Studies*, Volume: 4, Issue: 1, pp. 68-87. doi:10.24198/intermestic.v4n1.5.

- Pu, X. (2016). "One Belt, One Road: Visions and Challenges of China's Geoeconomic Strategy", *Mainland China Studies*, Volume: 59, Issue: 3, pp. 111-132.
- Rana, P. B. ve Ji, X. (2019). *China's Belt and Road Initiative: Impacts on Asia and Policy Agenda*. Gateway East: Palgrave Macmillan.
- Rolland, N. (2017). "China's "Belt and Road Initiative": Underwhelming or Game-Changer?", *The Washington Quarterly*, Volume: 40, Issue: 1, pp. 127-142. DOI: 10.1080/0163660X.2017.1302743.
- Rühlig, T. (2018). "A "New" Chinese Foreign Policy Under Xi Jinping", *The Institute for Security and Development Policy*, Frankfurt.
- Sandano I. A.- Shah S. F. H.- Shaikh I. A. (2019). "Belt and Road Initiative: A Step toward Shared Globalization", *Otoritas: Jurnal Ilmu Pemerintahan*, Volume: 9, Issue: 2, pp. 139-151.
- Sárvári, B. ve Szeidovitz, A (2016). "The Political Economics of the New Silk Road", *Baltic Journal of European Studies Tallinn University of Technology*, Volume: 6, Issue: 1, pp. 1-27.
- Schortgen, F. (2018). *China and the Twenty-First-Century Silk Roads: A New Era of Global Economic Leadership?*, *China's Belt and Road Initiative: Changing the Rules of Globalization*, (Editors: Wenxian Zhang, Ilan Alon ve Christoph Lattemann), Palgrave Macmillan, Cham, pp. 17-34.
- Silin Y.- Kapustina L.- Trevisan I.- Drevalov A. (2018). "The Silk Road Economic Belt: Balance of Interests", *Economic and Political Studies*, Volume: 6, Issue: 3, pp. 293-318.
- Soong, J. J. (2018). "China's One Belt and One Road Initiative Meets ASEAN Economic Community: Propelling and Deepening Regional Economic Integration?", *The Chinese Economy*, Volume: 51, Issue: 4, pp. 291-297. DOI: 10.1080/10971475.2018.1457335.
- Tsui S.- Wong E.- Chi L.- Tiejun W. (2017). "One Belt, One Road: China's Strategy for a New Global Financial Order", *Monthly Review*, pp. 36-45. DOI: 10.14452/MR-068-08-2017-01_4.
- World Bank (2021), *World Development Indicator*, Erişim Tarihi: 5 Şubat 2021, <https://data.worldbank.org/>.
- Xia, S. (2018). "Path Selection of Renminbi (RMB) Internationalization under "The Belt and Road" (B & R) Initiative", *American Journal of Industrial and Business Management*, Volume: 8, pp. 667-685.
- Xing, L. ve Duarte, P. (2019). *Conclusion: The One Belt One Road in the Politics of Fear and Hope, Mapping China's 'One Belt One Road' Initiative*, (Editor: Li Xing), Palgrave Macmillan, Cham, pp. 279-290.
- Xing, L. (2019). *Understanding the Multiple Facets of China's "One Belt One Road" Initiative, Mapping China's 'One Belt One Road' Initiative*, (Editor: Li Xing), Palgrave Macmillan, Cham, pp. 29-56.
- Yilmaz, S. ve Li, B. (2020), "The BRI-Led Globalization and Its Implications for East Asian Regionalization", *Chinese Political Science Review*, Volume: 5, pp. 395-416. <https://doi.org/10.1007/s41111-020-00145-2>.
- Yu C.- Zhang R.- An L.- Yu Z. (2020). "Has China's Belt and Road Initiative Intensified Bilateral Trade Links between China and the Involved Countries?", *Sustainability*, Volume: 12, Issue: 6747, pp. 1-19.
- Yu, H. (2017). "Motivation Behind China's 'One Belt, One Road' Initiatives and Establishment of the Asian Infrastructure Investment Bank", *Journal of Contemporary China*, Volume: 26, Issue: 105, pp. 353-368. DOI: 10.1080/10670564.2016.1245894.
- Yu, M. (2020). *China-US Trade War and Trade Talk*. Gateway East: Springer.

- Zhang, F. (2016). "China as a Global Force", *Asia & The Pacific Policy Studies*, Volume: 3, Issue: 1, pp. 120-128. doi: 10.1002/app5.115.
- Zimmerman, T. (2015). *The New Silk Roads: China, the U.S. and the Future of Central Asia*, *New York University Center on International Cooperation*, New York.